

SKAUTING

*Dvoutměsíčník pro skautskou
výchovu — duben 2024*

Nezapomínáme na benjamínky?

Dekáda s benjamínky

*Rozhovor: Poznávat svět
s dospěláky po boku*

+ Ať žijí dlouhé procházky

+ Chyba je kámoš

SKAUT

SKAUTING

62. ROČNÍK / 4 – DUBEN

Časopis Skauting nabízí skautským vedoucím oporu a inspiraci pro rozvoj výchovy a vedení lidí. Vychází od roku 1919. Články jsou recenzované a propojují myšlenky všech, kdo chtějí svými znalostmi a zkušenostmi proměňovat skauting a svět k lepšímu.

Vycházíme též na:

CASOPIS.SKAUTING.CZ

Redakce: Libor Brzobohatý – Boro (šéfredaktor), Klára Trávníčková – Arya (zástupkyně šéfredaktora), Kateřina Večerková – Atlantida (editorka), Pavlína Votřelová – Pája, Filip Komenda – Klacek, Kateřina Štěpánková – Káťa, Lada Matyášová – Laduš, Lukáš Kapinus – Luke, Jakub Holobrádek – Učeň, Lukáš Matějek – Panda, Václav Pisinger – VaPi, Kateřina Volková – Kačka, Karolina Janíková, Kateřina Puczková – Loca, Zuzana Hanajová – Očko, Klára Nováková – Klárka, Jindra Hor. Grafika a sazba: Eliška Slavatová – Kory. Obálka: Eliška Lucáková, Kateřina Volková – Kačka.

Prohlédni si nás na:

CASOPIS.SKAUTING.CZ/REDAKCE

Dále na tomto čísle spolupracovali autoři/autorky, oponenti/oponentky, konzultanti/konzultantky a korektoři/korektorky článků. Kontakt: skauting@skaut.cz. Vydavatel: Junák – český skaut, Tiskové a distribuční centrum, z. s., Senovážné náměstí 24, 110 00 Praha 1, IČ: 64934926, telefon: 234 621 223, e-mail: tdc@skaut.cz. Tisk: Triangl, a. s. Distribuce: SEND Předplatné, spol. s r. o. Pro členy Junáka je předplatné řešeno v rámci online registrace. Vychází 5× ročně. Vyšlo 18. 4. 2024.

Sledujte nás i na sociálních sítích:

 ČASOPIS SKAUTING

 CASOPIS_SKAUTING

TÉMA

NEZAPOMÍNÁME NA BENJAMÍNKY?

- 3 *Editorial:* Co se v pěti naučíš, v patnácti jak když najdeš
- 4 Dekáda s benjamínky
- 6 *Hlavní článek:* Benjamínci a jejich svět
- 8 Jak na duchovní rozvoj benjamínků?
- 12 *Anketa:* Táboření s benjamínky
- 14 Vedení benjamínků
- 16 *Rozhovor:* Poznávat svět okolo sebe s dospěláky po boku
- 18 Ukázka z časopisu Ben Já Mína
- 20 Ben Já Mína: časopis i metodika
- 21 *Instant:* Na rybníce jsou velké vlny + Rybí dobroty
- 22 *Rozcestník:* Předškolácké inspirace
- 24 *Gejzír:* Proč a jak zapojovat nejmladší do střediskového života

FÓRUM

NÁZORY A KOMENTÁŘE K VÝCHOVĚ

- 26 *Náčelníci:* Odpovídající a rozmanité zastoupení
- 27 *Recenze:* Jak vyprávět příběhy dětem
- 27 *Recenze:* Karty Bezrákosky
- 28 Ať žijí dlouhé procházky
- 29 Skaut nemusí být prioritou pro všechny
- 30 *Anketa:* Skautování v pohraničí

HORIZONT

PODNĚTY A INSPIRACE PRO VÝCHOVU

- 32 *Bezpečný skauting:* Chyba je kámoš
- 34 Roveři a rangers ve smečkách a rojích
- 36 *Metody:* Autobus
- 38 *Oddílová poradna:* A co děti? Nemá je kdo vést!

Co se v pěti naučíš, v patnácti jako když najdeš

Že jsou první roky života člověka pro jeho vývoj zcela zásadní, jsme slyšeli už asi všichni. Když jsem se ale rozhodla podívat se tomuto výroku na zoubek a ověřit ho pomocí dat, byla jsem upřímně překvapená, jak moc je platný.

PŘEDŠKOLNÍ VĚK Z POHLEDU VĚDY

Sociolog Daniel Prokop, který se výzkumně věnuje vzdělávání a sociálním nerovnostem, ve své hojně citované knize *Slepé skvrny* zmiňuje fascinující americký výzkum ze 70. let. Skupině chudých černošských dětí z vyloučené lokality bylo uhrazeno školkovné a tyto děti byly pak celoživotně pozorovány a porovnávány s vrstevnickou skupinou, která do školky posílána nebyla. Prokázalo se, že docházka měla pozitivní vliv na schopnost učit se, úspěšnost při studiu středních a vysokých škol, hledání a udržení si práce, zdravotní stav, ... A to nejen u těchto dětí, ale dokonce i u jejich potomků. Je tedy možné, že po ulicích Chicaga dnes chodí dítě, které za své zdraví a spokojený život částečně vděčí tomu, že jeho babičce nebo dědečkovi bylo umožněno chodit do školky. „A přitom taková blbost, co?“ chce se člověku namítnout. „Vždyť si na pár hodin denně jdete kreslit, hrát na pískovišti a ohrnovat nos nad rybičkovou pomazánkou...“

Na téma se můžeme podívat i čistě pragmaticky, optikou nakládání s veřejnými financemi. James Heckman, držitel Nobelovy ceny za ekonomii za rok 2000 spočítal, že každý dolar investovaný státem do předškolního vzdělávání se společnosti vrátí sedm až desetkrát a že tato návratnost se projeví už po jedné dekádě. Jak? Daný člověk se pravděpodobněji dostane na střední školu, díky čemuž si najde a udrží práci a v dospělosti méně zatíží veřejné rozpočty výdaji za zdravotní péči a potlačování kriminality.

NA KAŽDÉ SCHŮZCE ZÁLEŽÍ!

Daná fakta jsem chtěla sdílet nejen proto, že se mi zdají téměř neuvěřitelná, ale hlavně z toho důvodu, abychom si my, skautští vedoucí,

uvědomili, jaký klenot v rukou každý týden máme a pomáháme formovat. Nechci tu spekulovat o tom, jestli je pro Junák důležitější okresní hospodářka, rádce družiny skautů nebo vedoucí oddílu benjamínek – pro fungující střediska i organizaci potřebujeme všechny. Chtěla jsem spíš vedoucí benjamínek povzbudit a vyzdvihnout, jak zásadní práci dělají, i když se může zdát, že se „jen“ honí s dětmi po zahradě, zavazují tkaničky a polovinu schůzky řeší svačinky, stýskání po rodičích a čůrání.

Předškolní vzdělávání, ať už ve školkách, dětských skupinách, na kroužcích nebo u nás ve skautu, má pozitivní vliv na učení se pravidel, přivyknutí na dětský kolektiv a odlišnosti všeho druhu anebo matematickou, čtenářskou i přírodovědnou gramotnost. Jinými slovy – to, že dítě chodí na benjamínkovské schůzky, zásadně přispívá k tomu, že se z něj stane inteligentní, samostatný a snad i odolný a čestný člověk, i když třeba po pár letech ze skautu odejde. Anebo třeba taky neodejde a stane se z něj schopná rádkyně, vedoucí oddílu, táborový kuchař či správkyně klubovny. Pamatuje se na tu dolarovou návratnost? Ta je platná i u nás v Junáku.

NEZAPOMÍNÁME NA BENJAMÍNKY?

Pokud se na vedení benjamínek necítíte a benjamínkovskou skupinu či oddíl zakládat nechcete, je to samozřejmě pochopitelné a v pořádku. Přesto chce toto číslo Skautingu ty, kteří se do výchovy benjamínek pustili, podpořit a dodat jim inspiraci pro jejich celoroční činnost. A zároveň chce připomenout, že uvnitř skautského hnutí tu s námi jsou benjamínci už přes 10 let a že na ně možná někdy zapomínáme – v diskuzích o naší výchovné strategii a budoucnosti, při tvorbě metodických materiálů a propagaci nebo třeba na vzdělávacích kurzech.

Přijměte tedy pozvání do světa benjamínek a jejich vedení! Třeba následující strany někoho povzbudí a přesvědčí o tom, že kromě špinavých kalhot a vyřvaných hlasivek může práce s nejmenšími dětmi přinášet i spoustu radosti a pořádný pocit dobře odvedené práce. ✖

KLÁRA TRÁVNÍČKOVÁ – ARYA
zástupkyně šéfredaktora

KATEŘINA VEČERKOVÁ – ATLANTIDA

Studuje dějiny umění v Brně. Tam také organizuje autorská čtení poezie SU Básník ve Skautském institutu. V časopise ráda dělá rešerši, zpracovává data a sbírá korespondenci.

Dekáda s benjamínky

O benjamínky se v oddílech staráme už desátým rokem. Ale co o nich vlastně víme? Co všechno se za tu dobu změnilo?

Všechno oficiálně začalo v roce 2013, kdy členové náčelnictva schválili benjamínky jako novou výchovnou kategorii. Tímto krokem i v jistém slova smyslu oficiálně specifikovali početnou skupinu předškolních dětí, která už existovala buď v samotných družinkách, nebo byla schována do družin vlčat a světlušek. Následně, zhruba rok poté, byla vydána Strategie 2022. Píše se v ní, že byla schválena výchovná kategorie benjamínek. Toho času byl vytvořen základní koncept a některé nástroje výchovného programu, ale ještě nebyla zcela dokončena metodická podpora. Ale to bylo už relativně dávno a mnohé se od té doby značně posunulo.

BEN, JÁ I MÍNA PROŠLAPÁVÁME PĚŠINKU

Prvními oficiálními materiály byly pracovní listy, vytvořené pod vedením Michaely a Tomáše Pokorných, Denisy Sochorcové a kolektivu, a *Pěšinka* (stezka pro benjamínky). Jejich vzniku předcházelo mnoho hodin práce pracovních skupin a poprvé byly k zakoupení v Litomyšli na Valném

FOTO: LUCIE HORÁKOVÁ – BASA

sněmu 2014. Vydané materiály se stále používají. Už od začátku se objevovaly první otázky spojené s používáním obou materiálů. Brzy byl hlad po metodické podpoře. V první metodice *Benjamínci* z počátku roku 2016 se velmi zdůrazňuje, že se jedná o zcela novou kategorii, a proto neobsahuje tolik příkladů z praxe. Momentálně se chystá však nová revidovaná metodika, v níž lidé z pracovní skupiny využívají své mnohaleté zkušenosti s vedením benjamínek, a tak bude na zkušenostech založená více než ta minulá.

V roce 2016 společně s metodikou vyšlo v dubnu i pilotní a zároveň zkušební číslo časopisu pro nejmenší s tématem svatého Jiří. Zkoušelo se, jaké budou reakce na čistě grafický časopis. A vzhledem k tomu, že *Ben Já Mína* vychází dál a byla úspěšně zavedena mezi ostatní skautské časopisy, musely být pozitivní. K časopisu existuje i metodika. Ta může podstatně zvýšit počet aktivit, které lze na schůzkách s časopisem podnikat. Pouze s časopisem vytvoří vedoucí pro děti jednu aktivitu, s metodikou například pět. Doprovodně lze k časopisu využít také pracovní listy a karty Ben Já Mína.

BÝVALÉ OBAVY

Vznik nové výchovné kategorie už od začátku provázely obavy. Tou největší obavou bylo možné vykrádání programu a s ním související vyskautování.

Na začátku fungování kategorie se ukázalo, že vedoucí benjamínek často vybírali program, který se hodil spíše pro vyšší věkovou kategorii. Hrozila proto ztráta motivace a odchod z oddílu před plánovaným postupem do další kategorie. Dneska už to naštěstí není aktuálním tématem. Pavla Sýkorová – Gymi dělala před revizí metodiky průzkum programu benjamínek, jehož sběr dat probíhal mezi červnem a srpnem 2022. V něm se na tuto otázku také zaměřila a ukázalo se, že obava není platná. Vedoucí se dokonce divili, proč jim je taková otázka pokládána, a přikládali historiky o tom, jak se pokusili připravit

FOTO: JAKUB KOZÁK – OZZI

složitější program a zjistili, že to nefunguje. Benjamínci neumí číst ani psát, vykrádat tak vyšší kategorie ani není jednoduše možné.

Založení benjamínků mělo v mnoha případech opačný efekt, než byl očekávaný silný odliv členů. Zabránilo totiž odchodu včel a světlušek, které přestával bavit program. Museli se často přizpůsobovat mladším členům oddílů, kteří ještě neovládali čtení a psaní. Velkým pozitivem v této oblasti bylo zahrnutí první třídy do benjamínků. Vstup do školy je náročný, proto je pro děti příjemnější být v benjamíncích, kde se na ně neklade tolik nároků jako ve škole a mohou tam být v klidném prostředí.

KOLIK SE REGISTROVALO BENJAMÍNKŮ V PRŮBĚHU LET?

2013	1
2014	1499
2015	3151
2016	4130
2017	4437
2018	4687
2019	5192
2020	5682
2021	5509
2022	6043
2023	6366

Poznámka: Čísla uvádí nejen oddíly benjamínků, ale také benjamínky patřící do oddílů včel a světlušek a rodinného skautingu.

SEJDEME SE NA PĚŠINCE

Rok 2016 byl pro kategorii benjamínků velmi produktivní. Konala se v něm i poprvé akce *Sejdeme se na Pěšince*. Vznikla jako prostor pro debatu, metodickou přípravu

FOTO: ODDÍL BENJAMÍNKŮ DIVOŠÍ ÚVALY

FOTO: ODDÍL BENJAMÍNKŮ DIVOŠÍ ÚVALY

a čerpání inspirace vedoucím benjamínků. Naposledy se konala loni. A vyplynulo z ní, že vedoucím benjamínků chybí kvalifikační kurzy zaměřené více na benjamínky. Vedoucí benjamínků jsou široké spektrum od RaR a dospělých, kteří prošli skautingem, až po dospělé nováčky (ať už z řad navrativších se s dětmi, nebo úplně nových vedoucích). Všechny však spojuje to, že benjamínci jsou kategorie se specifickými potřebami, které současné kurzy nereflektují. Zároveň by velmi ocenili možnost potkat se s dalšími vedoucími benjamínků a poznat tím kategorii lépe.

CO BENJAMÍNKY ČEKÁ V BUDOUCNU?

- *Sejdeme se na Pěšince*, jaro 2025
- revidovaná metodika **Benjamínci** s příklady dobré praxe
- nové pracovní listy propojené s časopisem *Ben Já Mína*
- **Neváhej se do revize metodiky nebo přípravy Pěšinky zapojit!**
Napiš na program@skaut.cz

ZDROJE:

korespondence s Pavlou Sýkorovou – Gymi

Jana Vytásková – **Pět let s benjamínky**, Skautský svět, duben 2018

Skupina Náčelnictva Junáka pro strategii – **Strategie 2022 x**

LADA MATYÁŠOVÁ – LADUŠ
Redaktorka časopisu *Skauting*
a průvodkyně ve svobodné
demokratické škole Erazim.

PAVEL ŠTĚPÁN – ŠKEČATANKA
Vedoucí oddílu Žáby Zábřeh, která
má mj. také skupinu benjamínek,
milovník historie a germanistiky.

Benjamínci a jejich svět

*Benjamínci se na schůzkách
učí samostatnosti, prohlubují
dovednost hry, trénují své myšlení
a přivýkají životu ve skupinách
– víme, jak s nimi pracovat?*

Benjamínci jsou výchovná kategorie Junáka, do které spadají děti ve věku pěti až sedmi let, tedy děti předškolního věku a první třídy základní školy. Důvodů pro vznik a realizaci programu pro tuto výchovnou kategorii je hned několik. Odpověď na poptávku okolí, přijímání mladších sourozenců současných členů, přidání programového rámce pro děti z této věkové kategorie, které již v oddílech jsou, předběhnutí konkurenčních volnočasových aktivit v okolí či potřeba vést děti vedoucích ve skautských šlépějích již od útlého věku.

Ať už na středisku máte oddíly se skupinami benjamínek, samostatný benjamínovský oddíl, nebo o zařazení této věkové kategorie teprve uvažujete, je dobré seznámit se s jejími specifiky a podle toho jim svou činnost přizpůsobit. V mnohém je totiž práce s benjamínky jiná než s ostatními výchovnými kategoriemi.

FOTO: ODDÍL BENJAMÍNKŮ DIVOŠÍ ÚVALY

VNITŘNÍ SVĚT BENJAMÍNKŮ

Nejprve se podíváme na to, jak děti benjamínkovského věku žijí, co je potkává a jak se liší od světlušek a vlčat, aby byl položen základ, na kterém lze práci s nimi stavět. V krátkosti si představíme několik rysů chování a prožívání těchto dětí (z pohledu vývojové psychologie), abychom měli základní představu o tom, jaké limity můžeme vzhledem k jejich věku očekávat.

Benjamínci jsou ve věku tzv. raného dětství. Je to období, v němž dominuje rozmach fantazie, kdy ještě myšlení není zatíženo prvky striktní logiky a kdy přirozenou aktivitou je hra. Probíhá začleňování do dětského kolektivu a učení se sociálním rolím, které s tím souvisejí. Mohou však být omezeni chybějícími zkušenostmi a neuspořádaností nabytých poznatků, případně nezvázalou emocionalitou.

✦ SMYSLY

Smysly dítěte jsou již plně rozvinuty a je možné je více trénovat, například rozlišováním zvuků přírody nebo města se zavázanýma očima nebo tříděním předmětů hmatem jako Popelka. Děti také baví poslepu rozlišovat jednotlivé vůně. Smysly je možné trénovat i v pozdějším věku, u světlušek a vlčat, jen dovednosti prohlubovat a zasazovat do kontextu.

✦ VNÍMÁNÍ

Vnímání je omezeno na výhradně osobní prožitek. Dítě se věnuje tomu, co jej aktuálně zaujme, podněty vnímá spíše výběrově, zaměřuje se jen na určité jevy. Neudrží pozornost déle než několik jednotek až desítek minut. Lze to trénovat hrami s promyšleným a jasným cílem rozvoje schopnosti či dovednosti, samostatným plněním jednoduchých povinností, poslechem příběhů s poučným koncem (které potom popíší slovy či ztvární graficky nebo modelováním) a poslechem čtených pohádek nebo vyprávění.

✦ CHÁPÁNÍ

Neumí odhadnout vzdálenost a časové úseky (včera, dnes a zítra). Pletou si strany (vpravo a vlevo). Pochopení čísla je spíše ve výčtu než v hodnotě daného čísla.

✦ PAMĚŤ

Paměť není vždy záměrná, ale provázaná s rytmem a rytmem. Ne vždy jsou děti schopny bez vnější motivace sledovat obsah sdělení – je vhodné podstatu zopakovat. Mívají problémy vyřizovat vzkazy rodičům, zapamatovat si, co mají přinést na výpravu nebo další schůzku apod. S tím je dobré počítat a zároveň to dávat vědět i rodičům. Je to rozdílné od světlušek a vlčat, kterým již stačí určit místo, kde si děti tyto informace najdou (nalepené lístečky do deníku, konverzace v mobilní chatové aplikaci aj.), a můžeme takto pracovat primárně se zaměřenou pamětí na jednotlivé úkony a jejich organizovanost.

✦ MYŠLENÍ

Myšlení dětí benjamínkovského věku se nazývá magické. Znamená to, že dochází ke kombinaci bezprostředních vjemů s aktuální činností. Neživé věci jsou polidšťovány a jsou jim přisuzovány lidské vlastnosti a činnosti. Fakta jsou měněna podle potřeby hry tak, aby vyhovovala omezeným zkušenostem dětí a jejich slovní zásobě – při volné hře na restauraci může kámen představovat polévku i zákusek a papír například talíř nebo ubrus. Je tedy dobré být z pozice dospělého co nejpřesnější ve vyjadřování, a podpořit tak logické a kontextové chápání. Dodávat smysl tomu, co dítě slyší. Typickou otázkou tohoto věku je: „Proč?“

✿ FANTAZIE

Děti se často nechají unést svou fantazií. A to jak při hře, tak při popisu události. Je to přirozené, a proto není potřeba jim to vyvracet. Často dítě samo uvěří tomu, co si vybájí, a jeho varianta je pro něj v tu chvíli správná. Výsledkem bývá popis děje s vymyšlenými částmi nebo zcela fiktivní zápletkou. Tento rys přetrvává i ve školním věku, aniž by naznačoval jakoukoliv mentální poruchu.

✿ KRESBA

Kresba je vyjádřením motorického, rozumového a emocionálního vývoje dítěte a jeho prožívání. Málokdy jsou benjamínci schopni nakreslit všechno, co vidí, ale spíše kreslí to, k čemu mají nějaký vztah, co se jim líbí nebo co mají rádi. Zřídka umějí psát a rozumí psanému písmu, proto je vhodné pracovat u benjamíneků s piktogramy a symboly. Na rozdíl od včlat a světlušek ještě neumí pracovat s jednodušším textem, poznávají pouze základní barvy, nepracují s perspektivou a proporcemi.

✿ SAMOSTATNOST

Děti zvládají běžné činnosti samostatně, od jídla a pomoci s úklidem nádobí přes čištění zubů a zavazování tkaniček. Samozřejmostí je samostatné oblékání přiměřené počasí (s dopomocí v rozhodování). I proto je dobré vše pravidelně připomínat a s podporou dospělého stavět děti před rozhodování týkající se běžných činností, aby si návyky osvojily. Dokáží také komunikovat své základní potřeby.

JAK S NIMI PRACOVAT

✿ SKUPINY BENJAMÍNKŮ

I přes to, že je ve vašem okolí poptávka po založení skupiny benjamíneků, je nutné si říci, jestli na to máte ve vedení kapacitu. Skupina by měla být přibližně stejně velká jako šestka včlat nebo světlušek (tedy šest až deset dětí) a měla by mít alespoň jednoho, ale ideálně dva a více vedoucích. Pokud tyto kapacity máme a vybraní roveři/dospělí jsou vhodní k práci s touto věkovou kategorií a jsou schopni vytvořit pro ni vhodný program, je možné začít. Ideální věkové rozpětí benjamíneků je mezi pěti a sedmi lety.

✿ SCHŮZKY

Vedení schůzek benjamíneků není práce pro každého, jelikož vyžaduje specifický přístup vhodně uchopující specifika této věkové kategorie. Děti jsou také na schůzkách a akcích benjamíneků často poprvé v cizím prostředí bez rodičů, a tak potřebují velkou pozornost a péči, než tomu navyknou.

Vhodná délka schůzek je hodina až hodina a půl, kdy je potřeba často střídat aktivity, aby děti dostatečně zaujaly a ony udržely pozornost.

„Vedoucí máme u skupiny benjamíneků tři, což je poměrně štědrý počet. Je to dáno jak náročností práce s touto věkovou kategorií, tak i tím, že dbáme na prevenci vyhoření vedoucích. Nejstarší vedoucí má osmnáct let a má k sobě dvě mladší pomocnice ve skautském nebo roverském věku. V programu se často střídají činnosti, kdy převažuje volná hra nebo nějaké jednoduché hry rozvíjející pozornost, manipulaci, představivost apod.“ – Škečatanka

✿ VÝPRAVY A TÁBORY

Výpravy a jiné delší akce pro benjamínky mívají volnější program a jsou velmi hravé. Převažují aktivity na poznávání okolí, pobyt venku a jednoduché činnosti rozvíjející jak individuální prožívání, tak skupinovou dynamiku. U výletu postačí krátká trasa, protože benjamínci se často zastavují při pozorování zajímavostí kolem či zajištění základních potřeb a ještě neujdou dlouhé vzdálenosti. Akce je lepší realizovat půldenní až celodenní, protože pobyt bez rodičů je pro děti často náročný. Vždy záleží na konkrétní vyzrállosti dětí a schopnosti trávit čas bez rodičů. Pokud s oddílem již benjamínci jezdí častěji, je možné s nimi pracovat kontinuálně, například formou příměstského tábora, kdy jezdí domů na noc, nebo i pobytovým táborem na maximálně pět dní (v případě přítomnosti staršího sourozence nebo rodiče může být na více dní). Výpravy a tábory mohou být více strukturované než akce pro ostatní věkové kategorie, výchovný přesah mohou mít například i chvíle svateček nebo mytí rukou, které slouží jako cvičení vůle i budování návyků.

„Benjamínci mají vlastní akce. Schůzky probíhají jednou týdně, ale je to náročné. Jezdí na jednodenní výlety, případně na vícedenní oddílové akce, pokud tam mají staršího sourozence. Na tábor jezdí často jen kvůli rodičům, protože nemají zatím vybudovanou vnitřní potřebu trávit delší čas mimo domov. Ve správném oddíle to řeší tak, že do programu skautského tábora vloží jeden den, kdy benjamínci plánovaně přijedou, proběhne společný program a večer zase jedou domů, což je také dobré řešení.“ – Škečatanka

SKAUTSKÝ ROK S BENJAMÍNKY

Benjamínci jsou výchovná kategorie, která má jistá specifika a od jimi věkově nejbližších světlušek a včlat se v lecčem velmi liší. Odlišnosti jsou dány fyzickými a psychologickými dispozicemi předškolních dětí, ale i jejich nezkušeností nebo ještě nerozvinutou schopností plné sociální interakce. Schůzky skupin benjamíneků jsou kratší, často se v nich střídají jednotlivé činnosti, mají hravý charakter a jsou přizpůsobené základním potřebám dětí. Pro některé benjamínky může být zásadní krok pobyt bez rodičů a učení se pobytu venku a v přírodě. Velkým přínosem je rozvoj samostatnosti.

KAM DÁL?

Sekce Benjamínci na skautské Křižovatce:

☞ bit.ly/krizovatka-benjaminci

Pěšinky: ☞ bit.ly/krizovatka-pesinky

Časopis Ben Já Mína: ☞ benjamina.skaut.cz ✕

ŠÁRKA ALTMANOVÁ

Vedoucí benjamínků ve středisku Omaha Radnice, absolventka LŠ Protos a nadšená instruktorka zdravotnických kurzů Flastr. Profesionálně ergoterapeutka.

Jak na duchovní rozvoj benjamínků?

Aktivita rozvíjející duchovní oblast u benjamínků můžeme zařadit takřka do všech programů. Stačí se jen pořádně zamyslet a objevit potenciál běžně zařazovaných činností

DVA STRAŠÁCI POSPOLU

Z rozhovorů s rovery jsem zjistila, že mezi strašáky v oblasti přípravy schůzek a akcí dominují programy pro benjamínky a programy zaměřené na rozvoj duchovních hodnot. Brzy jsem však poznala, že problém je spíše v neznalosti či nepochopení zmíněných oblastí. „Oni tu nejvyšší Pravdu a Lásku vůbec nechápou.“ „Jsou hrozně malí a nevydrží dlouho poslouchat.“ Ano, to vše je pravda, zároveň ale mohou být takové postřehy dobrým odrazovým můstkem pro plánování duchovní výchovy našich benjamínků.

CO SI PŘEDSTAVIT POD DUCHOVNÍM ROZVOJEM?

Skautské prostředí přináší širokou škálu možností k rozvoji duchovní roviny naší osobnosti pomocí tří principů

a skautské výchovné metody. Z hloubi našeho nitra vychází oslovení nejvyšší Pravdy a Lásky. V benjamínkovském věku však nelze čekat takto abstraktní vnímání něčeho, co nás přesahuje. Avšak duchovní dimenze se rodí prostřednictvím budování vnitřního hlasu – svědomí. To se u dětí utváří právě v benjamínkovském věku. My můžeme při práci na duchovním rozvoji nejmladších členů oddílů využít jejich zvědavosti a také oslovit lidský smysl pro zodpovědnost na jeho bazální úrovni.

Pojďme se podívat, kde se láska k duchovní dimenzi nebo, chcete-li, k tomu, co nás přesahuje, vzala. Vzpomeňme na Svojsíkova slova v *Základěch Junáctví* o osvobození duše v přírodě nebo na přirovnání Baden-Powella, který zmiňuje, že příroda je stejně důležitým prostředníkem k poznání třetí dimenze jako Bible. Využijme proto stimulačního prostředí přírody a vnímejme ji jako entitu, která nás přesahuje. Vyrazme s benjamínky do lesa, na louku či k potoku a zaposlouchejme se. Co nám připomínají zvuky? Co cítíme při dotyku? Jak se v přírodě cítíme? Obklopení přírodou cítíme klid a naše myšlenky plynou pomaleji. Podporujme lásku k přírodě a vnímání jejích krás. Zároveň se snažme zanechat v dětech i povědomí o potřebě ochrany přírody. Třeba při zkoumání květů a větvíček není třeba je trhat, ale stačí přesunout se k nim blíže. Zde působíme na zmiňovanou zodpovědnost.

Náš duchovní rozvoj může vést také k lepšímu pochopení lidského chování a zlepšování schopnosti empatie.

Přestaňme se vztekat nad podváděním při hře a snažme

se pochopit, co je jeho příčinou, protože teprve potom

ji můžeme ošetřit. Péči o duchovní rozvoj jednotlivce

můžeme přirovnat k péči o dřevou střechu.

Dírou ve střeše nám zatéká do domu a voda kape

přes půdu až do obývacího pokoje. Nejjednodušším

řešením je vylézt na půdu a pod díru postavit

lavor. Vyřešili jsme dočasně problém, do obývacího

pokoje již nezatéká. Jen občas musíme vylézt na

půdu a lavor vylít. Takové řešení je sice možné, ale

stojí nás zbytečné úsilí pramenící z lezení na půdu. Když

na lavor zapomeneme, přeteče. Obdobně to funguje i u

lidí, pokud ošetřujeme pouze následky problému, a

ne jeho příčinu. Víme, že máme člena, který opakovaně

podvádí. Během aktivit mu tedy věnujeme více

pozornosti, abychom nechtěnému chování předešli.

Vše funguje, dokud na to myslíme. Zapomeneme-li

o problematické místo pečovat, věci se vrátí do starých

kolejí a dost možná se ještě vystupňují. Pokud

bychom se již na začátku rozhodli řešit příčinu, tedy

díru ve střeše, bude naše počáteční investice do času,

energie a zde i materiálu vyšší, ale poté máme střechu

opravenou. Je sice možné, že se vytvoří díra o kousek

vedle, alespoň už ale víme, jak se taková díra

spravuje a jakákoliv další oprava bude pro nás o

to snazší. Pokud se již na začátku pokusíme

pochopit, proč se dítě snaží obejít pravidla, můžeme

přijmout opatření, která nám umožní lépe s jeho

chováním pracovat. Příčinou může být neuspokojená

touha po pozornosti, pochvaly či výhře.

BENJAMÍNEK JE OBJEVITEL

Děti se v tomto období snaží testovat své i naše

hranice. Zkouší, co se stane, když poruší pravidla.

Zároveň však dokáží normy tvořit a akceptovat.

Pokud chceme, aby v družině fungovala nějaká

pravidla, je výhodou, pokud si je děti

FOTO: ŠÁRKA ALTMANOVÁ

utvoří samy a my je jen „učeseme“. Existuje pak větší pravděpodobnost, že je budou respektovat. Benjamínek objevuje své vzory, na to je důležité myslet. Bezesporně se formujícími vzorem stávají i my. Pro benjamínky může být složité rozklíčovat chování jiných lidí a fungování světa kolem. Pro pochopení společenských rolí se proto hodí sehrání scénky, kdy dětem poskytneme možnost prožitku situace. „Pojď si vyzkoušet být tatínkem, který tě doprovází na schůzku. Jak se cítíš, když tě tady Lojzík neposlouchá?“ Toto nastavení zrcadla i samotní benjamínci hodnotí jako zajímavé. Při dalších schůzkách si to vzájemně připomínají a ze zkušeností formují své postoje.

Namísto zdlouhavého vysvětlování, jak se budeme chovat ve vlaku, je mnohem lepší využít scénky, kde každé z dětí bude mít nějakou roli (průvodčí, babička, pán se psem, děti...). Děti se tak učí respektu k sociálnímu a kulturnímu zvykům. Mimo jiné působíme i na rozvoj svědomí a empatie, když reflektujeme jejich jednání. „Jak ses cítil, když tě někdo pustil sednout?“ „Když nepustíš sednout paní se zlomenou nohou, jak se pak cítíš?“ Naše benjamínky tento typ aktivit baví. Zároveň jsou schopny si získané dovednosti přenést i do reálného života.

Dále s dobrým efektem zapojujeme badatelské aktivity. Jejich prostřednictvím benjamínci dostávají odpovědi na otázky o fungování světa kolem. Výhodou tohoto typu činností je zapojení většiny lidských smyslů. Nejednou jsme byli na schůzkách svědky fascinací blátem. Proč toho tedy nevyužít při rozvoji vnímání krásy? Nebojme se s dětmi zašpinit a použijme bláto k výtvarné tvorbě. Povídejme si přitom o tom, jakou texturu má hlína a co se v ní ještě nachází. Má třeba i nějaký pach? Poté si každý vybere strom, který se mu líbí. Můžeme si popovídat o tom, co je právě na jeho stromě hezké. Kůru poté můžeme vyzdobit obličejem z bláta. Zkuste věnovat čas i tomu, že si popovídáte o struktuře kůry. Natíral se některý strom snáze než jiný? Tvorba těchto stromových obrů benjamínky baví, dokáží se při činnosti soustředit a navzájem si pomáhat. Také dokáží ocenit snahu druhých a říct, co se jim na jejich výtvorech líbí a proč.

JAK NA PŘÍPRAVU DUCHOVNÍHO PROGRAMU?

Jsme schopni vyspat z rukávu nespočet aktivit rozvíjejících motoriku, ale v duchovní oblasti tápeme často i u starších. Kde se lze inspirovat? Všude kolem sebe, stačí se jen zamyslet. Ráda bych zmínila tři oblasti, které jsou pro skautský program nejlépe aplikovatelné. Jsou jimi **povídání, příklad a prožitek**. Povídat si můžeme o našich zkušenostech, ale i o tom, co benjamínci prožívají a co je trápí. Například my jsme nedávno řešili, proč na nás byl pán s pejskem v parku ošklivý. A kdo se toho psa bál. Pracovat s příkladem můžeme prostřednictvím sepsaných příběhů a pohádek. Prožitek je pro přenos vnitřních hodnot nejsilnějším prvkem. Kde jinde tyto oblasti hledat než ve hře a zážitkových aktivitách? V následujících odstavcích zvu k nahlédnutí do aktivit, ve kterých pracuji s duchovními principy u benjamínků.

Podpořme u benjamínků jejich zvědavost. Budou se tak učit vnímat své okolí, přemýšlet o tom, proč se jednotlivé

FOTO: ŠÁRKA ALTMANOVÁ

věci dějí. Podpořit zkoumání můžeme zapojením všech smyslů. Umocníme pak i prožitek z aktivity. *Namísto povídání o tom, jak se mohou semínka pampelišky šířit větrem, vyrazme ven a vyzkoušejme to. Pak si lze podobnost převést na běžné pádáky. Že nevidíš souvislost s duchovní sférou? Právě ochota přijít věci na kloub, soustředit se a představovat si věci přináší podporu rozvoje osobnosti.*

Také dětská fantazie pracuje na plné obrátky. Děti se snadno ponoří do příběhu a při pozorování okolí je to také patrné. Kdy přirovnávají přírodní jevy k nadpřirozenému. „*Nebyl tento zvuk drak?*“ „*Tyjo, ten list vypadá, jako že má kožíšek.*“ Smysly a fantazii můžeme podpořit i při práci s lupou. Děti se učí zklidnit a koordinovat své pohyby. Nedílnou součástí je také pomoc druhým při pozorování. Mimoděk se naším příkladem učí lásce k přírodě. Přitom stačí jen upozornit, abychom nepošlapali jiné rostliny a netrhali nic, co nepotřebujeme. Pro předání tohoto přesvědčení, že příroda není jen místem, kam si chodíme hrát, ale je něčím, co nás přesahuje a obklopuje a čeho jsme součástí, je důležité, aby naše slova byla v souladu s našimi činy. Budeme-li říkat, že jsme součástí přírody a máme k ní tedy přistupovat s patřičnou pokorou, ale pak půjdeme a polámeme živé keře, protože překážely na fotce, děti to rychle prohlédnou a naše důvěryhodnost se ztratí. V horším případě se benjamínci utvrdí v tom, že lhát je normou.

Když jsme s dětmi pozorovali na schůzce listy kopřiv (což podporuje zvědavost, překonání strachu ze spálení, schopnost vnímat okolí všemi smysly, ale i schopnost dělit se o lupou), byly činnostmi fascinované. Při reflexi aktivity zmiňovali, že se jim líbilo, když jim ostatní pomohli najít pozorované chloupky a ukázali jim je zblízka, i když se báli spálení.

Dětská představivost pracuje naplno, proto je skvělé tento potenciál využívat i v možnosti volné hry. Děti si samy určují, kudy se bude jejich hra ubírat. Benjamínci →

tak mohou zažít pocit důvěry a učit se přebírat zodpovědnost, kterou do nich vkládáme, a to pomáhá formovat jejich osobnost.

Tvarovat osobnost můžeme i jasnými příklady boje dobra proti zlu. Pamatujme, že pro benjamínky by měly být příběhy opravdu černobílé. Jejich vnímání ještě není připraveno na pochopení, že se nejedná jen o možnosti, ale škálu, na které se chování pohybuje. Zároveň lze hovořit o emocích jednotlivých postav. Při hrách si dejme pozor, abychom nepodporovali ztvárnění negativní postavy dětmi. Pro práci s příběhy doporučuji tvorbu Jany Burešové (např. Bylinkové pohádky). Při čtení z těchto knih lze využít i ponaučení, které je umístěno v závěru. Přečtení pohádky trvá přibližně 7 minut a dalších 5 minut se děti vydrží soustředit na společné povídání o příběhu.

Také využití rituálů je pro duchovní oblast vhodné. Často působí jako tmelící prvek celé skupiny nebo projev předání nějakých hodnot. Proto je dobré mít promyšlené, jaký cíl má daná činnost mít. Už samotné zahájení a ukončení schůzky pokřikem přináší benjamínkovi potřebnou jistotu v ohraničení času schůzky.

Pro podporu sounáležitosti může posloužit společná tvorba družinového znaku z rozstříhaných kousků, který si každý vybarví svou oblíbenou barvou. Posléze, když se obraz složí, je patrné, že každý z nás (z dílků) je jiný, a přesto stejně důležitý. Zároveň podpoříme smýšlení, že jinakost není špatná.

Naši benjamínci jsou na takto vytvořený znak velmi hrdí a každému návštěvníkovi naši klubovny ho ukazují. Každému hned osvětlí, proč je na naší Lišce modrá a zelená, že to ukazuje naše oblíbené barvy. Také uvedli, že je důležité, abychom byli spolu jako dílky na obrázku, protože někdo umí číst a jiný rychle běhá, dohromady jsme tedy úplně jako supermani.

U nás ve středisku je používán také přechodový rituál do vlnat a světlušek. Společně dojde celá družina benjamínků k potoku, zde se zují a s pomocí svých vedoucích přejdou přes vodu. Na druhé straně již čeká jejich nový rádce, který si je odvede, případně i přešátkuje. Za špatného počasí benjamínci probíhali uličkou důvěry, kterou tvořili všichni členové střediska. Pro děti to byl obrovský zážitek.

PŘEKÁŽKOVÁ DRÁHA PRO DUCHOVNÍ ROZVOJ?

Pojďme se ještě podívat na překážkovou dráhu, která byla uvedena na naší schůzce se symbolickým rámcem kopřiva, kde vystupovali mravenci (benjamínci) a mšice (ponožková koule v lakrosce). Úkolem bylo dostat se na druhou stranu kopřivy (překážkové dráhy), kdy při ztrátě mšice musel mravenec na start pro novou. Aktivita byla zaměřená na rozvoj fantazie, spolupráce, fair-play, práci s vlastním svědomím, logické myšlení, fyzickou zdatnost a obratnost. Dětem se líbilo, že jsme všichni dávali mšice do jedné krabice (nejednalo se o soutěž, ale společné úsilí). Byla to pro ně velká legrace. Jeden benjamínek zmínil, že být mravencem je těžké a může je to bolet, když se spálí o kopřivu, a pak mohou být smutní. Jiný argumentoval, že mravenci se mají rádi a určitě si pomohou, příběhne mravenec doktor a namaže jim pupínky stejně, jako to děláváme my, když se někdo na schůzkách spálí o kopřivu. Děti také zmínily, že se jim nelíbilo, když někomu upadla mšice a on si ji vrátil zpátky. V debatě došli k tomu, že takové věci se nedělají, protože nemůžeme mít radost z výhry, které jsme dosáhli podvodem. A oni tu radost chtějí mít. A my chceme mít radost, navíc se nejednalo o závod, takže podvádění bylo opravdu zbytečné.

Tímto bych ráda motivovala k promyšlení jednotlivých aktivit. Abychom nehráli hry jen pro zaplnění času, ale také pro nějaký hlubší cíl. Správně zvolená aktivita s cílem zaměřit se na spolupráci a fair-play může přinášet více benefitů, než je radost ze hry. Opomenout bychom neměli ani práci s emocemi a reflektovat, co za zkušenosti si benjamínci odnášejí. Jak vidíme, není to nic moc složitého.

SKAUT

Skautská
telefonní síť

BUĎ PŘIPOJEN/A

Piš a volej
v celé síti Vodafone
zadarmo

Připoj sebe a až 6 svých blízkých.
Volání a SMS v celém Vodafone
je pro všechny tarify zdarma.
Ostatní služby mají mimořádně
výhodné ceny.

*Celá STS je bez závazků,
pojd' ji vyzkoušet.*

skaut.cz/sts

FOTO: ŠÁRKA ALTMANOVÁ

INSPIRACE PRO PROGRAM

Při tvorbě dlouhodobých plánů využívám rozvržení témat (čest, pomoc druhým, přátelství...) do jednotlivých schůzek. Například v září, kdy přichází noví členové, je důležité začít prací s normami a budováním přátelství. Zvolené hodnoty schovám pod propojující prvek celé schůzky, většinou je to nějaké zvíře či rostlina. V symbolickém rámci pak formuji jednotlivé programy rozvíjející motoriku, psychickou a duchovní stránku. Ano, tvorba programu tímto způsobem nám bere čas, ale osobně cítím, že vložená energie má smysl.

Pro ukázkou uvedu možnost zapojení lišejníků do aktivit podporujících duchovní stránku osobnosti. Už samotné pozorování stélek lupou a jejich přiřazení k obrázkům podporuje dětskou zvědavost. S benjamínky lze hovořit o důležitosti přírody a její možné ochraně. Poté je možná nechráněný lišejník utrhnout a použít jako „razítko“. Vzniklý obtisk lze domalovat, čímž podporujeme kreativitu a fantazii. Fungování složité stélky lišejníku jde přiblížit pomocí zábavné hry, která zároveň přináší poselství, že tam, kde by jednotlivec neuspěl, to jde ve dvou s přehledem zvládnout. Koho by tato rychlá ukáзка nalákala, je možné se inspirovat 10 schůzkami, které uvádím v mé práci z LŠ Protos (bit.ly/protos-benjaminci). Myslím, že čerpat z nápadů mohou i vedoucí jiných věkových kategorií.

CO SI ODNĚT?

Tvorba programů pro benjamínky přináší jejich vedoucím možnost popustit uzdu kreativitě. Důležité je však mít na paměti výchovné cíle, s nimiž jednotlivé aktivity zapojujeme. I do her, které zařazujeme z důvodu rozvoje motoriky, lze zahrnout duchovní přesah. Naši benjamínky oslovují základ duchovního světa, tedy své vlastní svědomí, zvědavost, vnímání krásy či spolupráci. Pro jejich zapojení se nejlépe osvědčil přenos povídaním, příkladem a prožitkem. ✖

INZERCE ↓

Jsou benjamínci zralí na akce s přespáním?

A jak na ně, aby byli spokojeni rodiče, vedoucí a hlavně samy děti?

Anketu připravila Arya.

Zralost na přespání mimo domov je individuální a není dána tolik samotnými dětmi jako spíše rodiči – co už svému dítěti dovolili zažít a jak jej vedli. Proto akce začínáme s doprovodem rodiče a postupně děti vybízíme, aby se osamostatňovaly. Některé výpravy jsme naplánovali tak, že děti šly s vedoucími vlastní stezku a rodiče dorazili do cíle jinou trasou. Taky děláme výpravu s rodiči zakončenou přespáním v klubovně pro ty, kteří se odváží. Víkendové výpravy a tábory míváme společně s rodiči i sourozenci. Je to skvělý teambuilding a rodiče si tak zažijí to, co děti čeká při přestupu do vyšší jednotky. Na táborech dáváme benjamínkům možnost zkusit spát ve stanu s jiným odvážným kamarádem a nabízíme aktivity, které je čekají v následujících letech: vztyčování vlajky, služba v kuchyni, sekání dřeva, koupání v potoce... V případě samostatného přespávání je zásadní telefonní kontakt na rodiče, kteří drží noční pohotovost, kdyby byla nejvyšší nouze. Zatím se nám ale nestalo, že by museli dojet, děti uklidňuje samotná jistota, že tu je ta možnost. K tomu musí být ještě vedoucí schopní dětem pomoci při stýskací krizi – nabídnout popovídání, pomazlení, čtení, usnutí, odvedení myšlenek... Vedoucí pak mají taky noční službu – ať při řešení krize nebo jako doprovod na záchod. Je to náročné, ale děti mají po této zkušenosti vždy skvělý pocit, jsou na sebe hrdé a těší se na další zážitky. ♣ **KRISTÝNA SKÚPA – KIKI, zástupkyně vedoucí oddílu benjamínek v Úvalech u Prahy**

S benjamínky jsme absolvovali během skautského roku vždy dvě akce s přespáním. První byla družinová víkendovka a druhá akce se konala vždy v červnu před táborem a předcházela jí schůzka s rodiči, kde jsme vysvětlili průběh a prezentovali ji jako takovou generálku na tábor. Po ní jsme mohli s rodiči individuálně probrat problémy i úspěchy, které u jednotlivých účastníků nastaly. Zkušenost byla každý rok stejná: drtivá většina rodičů i kluků získala jistotu, že tábor zvládnou.

Tábora se benjamínci účastnili v délce 5 dní a po tuto dobu byli součástí se vším všudy. Spali v podsadových stanech a program měli částečně svůj a částečně společný s celým táborem. Potáborová zpětná vazba vedoucích měla s ohledem na účast benjamínek na tábore vždy stejný závěr: benjamínci odjížděli nadšení a ohromně je to posunulo dopředu. Samotný tábor – starší účastníky – ale jejich účast ovlivnila spíše negativně. Tábor si má žít svým specifickým uzavřeným způsobem a taková separátní skupina s částečně jiným programem (který je ale s ohledem na věk nutný) zkrátka průběh tábora naruší. ♣ **JIŘÍ BŘEZINA – ČÁRA, vůdce brněnského 72. chlapeckého oddílu, bývalý rádce družiny benjamínek**

FOTO: ALŽBĚTA PECHÁČKOVÁ – BIBI

Na týdenní tábory s nejmladšími členy střediska jezdíme od roku 2020. Táboření nám značně usnadňuje ubytování v tee-pee, kdy nám zatím vychází jedno na celou rodinu. Na tábor totiž jezdí naši benjamínci s rodiči a sourozenci, ani dvouměsíční miminka nejsou na našem táboře výjimkou.

Máme graficky znázorněný harmonogram dne. Pokaždé je jedno z dětí vedoucí dne, v časové orientaci mu pomáhá rodič. Za úkol má hlídání harmonogramu, vztyčování vlajky a pomoc s organizací. Ráno začínáme rozcvíčkou a končíme čtením pohádky a zpíváním večerky.

Z praktických tipů pro táboření se nám osvědčilo: zahrnout do programu přípravu svačinek dětmi samotnými (loni jsme chystali ovocný salát pro draka, kterého bolely zuby ze sladkostí), zavedení pravidelných rituálů (třeba společná říkanka před jídlem, večerní čtení), vozit s sebou stříkačky na vodu (skvělá zábava i pro dospělé) a vzít dětské záchodové prkénko, aby nám děti nepadaly do latríny. **✦ VERONIKA VONDROUŠOVÁ, vedoucí oddílu benjamíneků Lvíčata v Červeném Kostelci**

Rozhodnutí nevzít naše benjamínky na letní tábora bylo pro náš oddíl předmětem pečlivého zvážení. Ve vedení oddílu jsme se rozhodovali hlavně na základě našeho vytýčení, při kterém nemůžeme zajistit, aby benjamínci měli na táboře bezpečné zázemí. Chceme na táboře zajistit hlavně kvalitní výchovu starších světlušek, které jsou schopnější se adaptovat na prostředí a požadavky tábora a nekladou tak vysoké požadavky na pozornost vedoucích.

Účast na táboře pro benjamínky je jistě cennou a vzrušující zkušeností, ale je třeba zvážit jejich

i naše limity. Jsem přesvědčená, že je naprosto v pořádku zvolit tuto cestu, když se usoudí, že je bezpečnější pro obě strany. Na první pohled to může působit jako zklamání či ztráta příležitosti benjamínkům nabídnout skvělé zážitky, nicméně vzhledem k jejich věku a zkušenostem bychom to neměli podceňovat. Během školního roku mohou být organizovány různé akce, výlety nebo speciální programy, které benjamínkům dají možnost trochu ochutnat táborový režim a kde bude větší jistota a kontrola nad tím, jak v sobě tyto zážitky zpracují. **✦ MICHAELA SOBOTKOVÁ – LENTIL, vedoucí 2. roje Lampyris v Dobříši**

Několikrát jsme šli na táboře rodičů s dětmi přechod Tater a už pětileté zvládnou vše odřapat samy. Neunesou si všechno, to po nich nemůžete chtít, ale svůj díl svačiny zvládnou. Týdenní puťák jsme absolvovali ve Finsku se čtyřletými dvojčaty a denně ušli cca 12 km terénem, rekord byl dokonce 17 km. To už bylo dost, nicméně nebylo zbylí, museli jsme dojít. Vlastní děti člověk více zná, odhadne, nepůsobí smutek po rodičích v krizových chvílích. Jednou, bylo to v Tatrách, se mě kamarád ptal, proč děti taháme do hor. Když se nad tím člověk zamyslí, je to velký koordinační trénink. Překonáváte překážky, které jsou pro vás opravdu velké, hledáte si výhodnou a bezpečnou cestu. Přebíráte zodpovědnost za své zdraví, osaháváte si hranice sil, únavu, někdy hlad a žízeň a učíte se o sebe starat tak, abyste se cítili zdravě a v pohodě. Ze začátku se o vás starají rodiče nebo vedoucí, postupně to přebíráte sami. Tím nechci říct, že bych si se svými Tygříky troufla na výpravu do vysokých hor. Na výlet nebo venkovní přespání si troufnu.

Přijdou unavení a na zpáteční cestě třeba málem usnou, ale vrátím je rodičům umazané a šťastné. **✦ BLANKA BILÍKOVÁ – KOBLÍŽEK, vedoucí benjamínkové družiny Tygříků v 70. brněnském oddíle ✕**

LUKÁŠ KAPINUS – LUKE
Vůdce smečky vlčat a člen střediska, které v loňském roce založilo oddíl benjamíneků.

Vedení benjamíneků

Jak z něj vytvořit příležitost namísto pohromy

Výchovná kategorie benjamíneků, tedy dětí předškolního věku a žáků 1. třídy, je v Junáku nejméně zastoupenou výchovnou kategorií s poměrně specifickými požadavky na zájem, pedagogické dovednosti vedoucích a vlastně na celkové pojetí skautské výchovy. Asi nejvýraznějším rozdílem oproti ostatním kategoriím je odlišný způsob a míra naplňování skautské výchovné metody, která je daná potřebami takto malých dětí.

V tomto článku se podíváme na to, zda a za jakých podmínek je vhodné v oddíle či středisku s benjamínky pracovat a jak pro ně najít ty pravé vedoucí.

PRVNÍ KRŮČKY KE SKAUTINGU

I když se najdou oddíly, v nichž je skautování již od benjamínkovského věku nutností a jiný způsob, jak se dostat do smečky vlčat nebo roje světlušek v podstatě neexistuje, není to pravidlo všude. V základních ohledech fungování se skupiny benjamíneků od ostatních výchovných kategorií zase tolik neliší. Vyžadují stabilní vedení v podobě jednoho až tří vedoucích, kteří zajišťují program – schůzky, jednodenní výpravy apod.

Kdy tedy dává smysl skupinu či oddíl benjamíneků zakládat? Pokud bychom se k tomuto kroku měli rozhodnout, je důležité mít jistotu, že máme tým vedoucích, kteří se tomu chtějí sami a především dlouhodobě (v horizontu několika let) věnovat. Zda je tento krok správný, nám může napovědět i celková poptávka po výchovné kategorii benjamíneků ze strany veřejnosti, což můžeme zjistit například neformálním dotazníkem mezi rodiči našich stávajících členů.

Rozhodnutí je nutné probrat i s týmem vedoucích, kteří se věnují vyšším výchovným kategoriím. Klíčová je spolupráce a fakt, že naši již odrostlí benjamínci se mají kam posunout a nepřijímáme tak děti, pro něž nejsou ve vyšších výchovných kategoriích dostatečné kapacity, které ke svému dalšímu rozvoji potřebují.

Otevření tématu personálních kapacit u jednotlivých výchovných kategorií na úrovni střediska nabízí možnost lépe rozvrhnout síly jeho členů, kteří by se rádi angažovali. Vyhneme se tak ztrátě členů v průběhu jejich skautského života, jež mnohdy souvisí právě s nedostatečnou kapacitou a motivací vedoucích pro běžnou činnost.

Chcete založit benjamínky, ale nemáte dostatek zkušeností s jejich vedením? Poohlédněte se v okolí, kde mají fungující skupinky benjamíneků, nebojte se kontaktovat jejich vedoucí a pokládat otázky nebo se zúčastněte celostátního metodického semináře *Sejdeme se na pěšince* (bit.ly/sejdeme-se-na-pesince), který se koná téměř každý rok v květnu.

FOTO: ARCHIV 24. ODDÍLU PEGASUS

HLEDÁ SE VEDOUcí!

Benjamínci podobně jako výchovná kategorie vlčat, světlušek a žabiček nemá přirozeně zajištěné nástupnictví vedoucích tak, jako tomu je například u skautů a skautek či roverů a rangers. Proto musíme na pozice vedoucích skupiny benjamíneků někoho získat. Může se ale také stát, že přijde někdo, kdo by z vlastní iniciativy benjamínky chtěl vést, nebo dokonce založit. Po zvážení, zda je na tento krok oddíl či středisko připravené, musíme mít na paměti také to, že i když o to někdo projeví zájem, nemusí být vždy vhodným kandidátem.

Kde tedy potenciální vedoucí benjamíneků hledat? Možností se nabízí víc, pojďme ty nejčastější rozebrat podrobněji:

✿ Starší členové oddílu

Dospělí členové oddílového vedení už mají mnohé za sebou, často se podíleli na vedení ostatních výchovných kategorií a hledají nové příležitosti, které by je mohly naplňovat a zároveň jim umožnit i nadále zůstat v kontaktu s dětmi. Dobře znají oddíl, vědí, jak s dětmi budou pracovat ve vyšších výchovných kategoriích, a v době, kdy začínají pracovat na plný úvazek nebo zakládají rodinu, mohou ocenit nižší časovou náročnost při vedení benjamíneků.

✿ Bývalí členové oddílu

Mají často již své vlastní rodiny, děti a zaměstnání, následkem čehož jsou jejich možnosti v době letního tábora, o víkendech a po večerech značně omezené. Dost možná se jim přesto po jejich působení ve skautském oddíle stýská. Mohou ale mít obavu, že už by nezapadli do týmu mladších vedoucích, kteří se věnují ostatním výchovným kategoriím, a nabýt dojmu, že i ke skautům a skautkám mají dále než dříve. Naopak díky své zkušenosti s vlastními dětmi si jsou poměrně jistí ve výchově dětí předškolního věku, které by potenciálně ve skupině benjamíneků mohli vést.

✿ Roveři, rangers a nováčci ve vedení

Jak už bylo zmíněno výše, práce s benjamínky je velice specifická. Tito mladší vedoucí mají většinou zkušenost pouze s rádcováním skautské družiny, které byli sami členy. Budou tedy nejspíš potřebovat podporu od zkušenějších vedoucích. Tu jim může poskytnout také skautské vzdělávání, které je do velké míry teprve čeká.

U roverů a rangers musíme být velmi obezřetní a při jejich práci s benjamínky se jim věnovat. Důležité je, abychom pro ně zajistili právě ty příležitosti, které by rádi dostávali, a prostor, v němž mohou zužitkovat nabyté znalosti a inspiraci ze vzdělávacích kurzů.

V porovnání s ostatními skupinami vyžadují vedoucí z řad roverů a rangers více péče a pozornosti, jelikož se často bude jednat o jejich první zkušenost s vedením mladších dětí.

DOSPĚLÍ NOVÁČCI JAKO VEDOUČÍ BENJAMÍNKŮ

Výchovná kategorie benjamínek nabízí skvělou příležitost pro zapojení dospělých nováčků. Neklade na ně totiž tak vysoké nároky při práci se skautskou výchovnou metodou, kterou ještě nemají tolik zažitou, nebo s výchovnými nástroji, které jsou u benjamínek jednodušší a je jich méně. Duchovní rozměr skautingu dospělé nováčky často velmi oslovuje a přináší k němu čerstvé postřehy, ale mohou tápat v tom, jak jej přiblížit nejmladším členům. I v tom je práce s benjamínky vhodnou první zkušeností (o duchovním rozvoji benjamínek se dočtete v článku na str. 8). Naopak jim je umožněno začít svoji cestu ve skautském oddíle u dětí, s nimiž mohou do tajů skautingu pronikat společně a postupně získávat motivaci například pro účast na skautských vzdělávacích kurzech, aniž by byli pod neustálým tlakem a obavou, že jejich schopnosti jsou pro skautskou výchovu nedostatečné.

→ Jak dospělé nováčky v jejich začátcích podpořit? Ptejte se na to, co od skautingu, vedení schůzek a svého působení očekávají.

FOTO: JAKUB KOZÁK – OZZI

- Připravte pro ně příležitosti k duchovnímu rozvoji, ale také k získání kompetencí v oblasti výchovy.
- Myslete na to, že i pro ně má být skautská činnost příjemná a smysluplná. Zamyslete se nad tím, jaké benefity jim může oddíl či středisko nabídnout.
- Zkuste zprostředkovat setkání s dospělými nováčky z okolí nebo se členy oddílu, kteří se skautingem začínali v podobném věku.

PŘEDÁVÁNÍ VEDENÍ U SKUPINY BENJAMÍNKŮ

Rozhodnutí pustit se do práce s novou výchovnou kategorií s sebou vždy nese spoustu neznámých, překážek a prvních chyb. Ty mohou obzvlášť méně zkušené vedoucí odradit. Naším cílem (z role vedoucího oddílu či střediska) je proto nabídnout jim v jejich snažení maximální možnou podporu a společně se na různé těžké chvíle připravit. K tomu nám může velmi dobře posloužit tzv. dobrovolnická dohoda – tedy dohoda s daným vedoucím o tom, co bude náplní jeho činnosti, na jak dlouho se jí ujímá a jakým způsobem jej může zbytek oddílu či střediska podpořit. To nám umožní dopředu plánovat a ve správný čas se poohlédnout po novém vedoucím, kterého může ten dosavadní řádně zaučit a benjamínky mu předat. Možná si pod dobrovolnickou dohodou na první pohled představíte komplikovanou smlouvu psanou právníckým žargonem. V takovém případě se nebojte, forma dohody je čistě na vás – klidně může být pouze ústní.

Důležité je, že oba víte, co práce vedoucího benjamínek obnáší, kolik času zhruba zabere a že v tom není vedoucí sám a může tuto dohodu po ukončení obnovit nebo upravit. Více se o dobrovolnické dohodě dočtete na Křižovatce: bit.ly/cyklusdobrovolnika. Tuto situaci nám může velmi ulehčit i vedení skupin benjamínek ve dvojici.

PÁR TIPŮ NA ZÁVĚR

Podpora vedoucích benjamínek má sice svá specifika, avšak v mnohém se neliší od té, kterou potřebují vedoucí jiných výchovných kategorií. Pokud se tímto tématem v oddíle či středisku chceme zabývat, položme si pár základních otázek, jež nás mohou nasměrovat k ideálnímu řešení:

- „Co je tvou motivací pro vedení benjamínek?“
- „Je něco, co ti chybělo, když jsi vedl/a naposledy?“
- „Máš z tohoto úkolu nějaké obavy?
Co by ti pomohlo se jich zbavit?“
- „Brání ti něco v tom, abys tuto činnost vykonával/a?“
- „Co by se muselo stát, aby ses cítil/a v této roli komfortně?“

Pro každého z nás je jakákoli funkce jistým závazkem, proto se snažme, aby celá tato diskuze probíhala v uvolněném prostředí bez pocitu nátlaku a s vidinou, že se celá situace vyvíjí ke spokojenosti všech.

Nezapomínejme se nad otázkami personalistiky zamyslet z více pohledů. Mnohdy může být pohled člena střediskové rady, který vnímá problém na úrovni oddílů, jiný než pohled vedoucího skupiny benjamínek v oddíle.

Personalistika je v běžné skautské praxi často opomíjeným tématem a analýza kapacit našeho oddílu nám může pomoci odhalit jak blížící se hrozby, tak i nové příležitosti pro naše nejmenší i pro dospělé, kteří zrovna prahnou po nové výzvě. ✕

Poznávat svět okolo sebe s dospěláky po boku

O Ben Já Míně, časopise pro benjamínky, jejich vedoucí a rodiče, jsme si povídali se zakladatelkou časopisu Julií Dominikou Zemanovou a současnou šéfredaktorkou Adélou Matouškovou

Rozhovor vedl Boro.

Jak se nápad založit Ben Já Mínou zrodil, kdo u vzniku časopisu stál a co jste od něj čekaly?

JULČA: Byla tu poptávka po materiálech pro benjamínky. V porovnání s ostatními výchovnými kategoriemi jich bylo málo, zatímco skupiny benjamíneků přibývalo. Původní zadání pro Ben Já Mínou se ale dost lišilo od toho, co nakonec vzniklo. Mělo jít o černobílé pracovní listy, ale mně přišlo, že pro děti, které ještě neumí číst, je potřeba se víc zaměřit na vizuální stránku. Zároveň jsme chtěli, aby časopis pomáhal vedoucím, a tak nakonec vznikl časopis a metodika zvlášť, protože vkládat do časopisu texty určené vedoucím nám přišlo rušivé.

FOTO: ODDÍL BENJAMÍNKŮ DIVOŠÍ ÚVALY

Jaký byl, Julčo, tvůj záměr, když časopis vznikal?

JULČA: Přišlo mi, že tady chybí časopis pro předškoláky, který by přinášel zajímavý obsah a byl zároveň vizuálně kvalitní. Obvyčejné pracovní listy sice některé děti vyplní, ale neodpovídají úplně jejich potřebám, nezaujímají je. Proto pro mě bylo důležité vytvořit časopis, který bude hezký a pro cílovou skupinu atraktivní.

Áďo, kdy ty ses k němu poprvé dostala – ať už jako čtenářka nebo jako členka redakce – a co tě na něm napoprvé zaujalo?

ÁĎA: Měla jsem v té době malého syna, takže jsem se k časopisu dostala jako čtenářka. Na první pohled mě zaujal vizuál a měla jsem hned chuť časopis otevřít. Zároveň mě lákaly originální úkoly – hodí se na zkoušení doma i venku, spousta věcí se dá domyslet. Časopis navíc funguje i bez metodiky, která je ale skvělou přidanou hodnotou pro vedoucí.

Obě zmiňujete výtvarnou složku časopisu. Je pro vás cíl nabídnout dětem něco, co se jim bude líbit, nebo jde spíš o prostředek, jak k nim dostat ten obsah?

JULČA: Podle mě obojí, vizuál se dost podceňuje. Děti dlouho poznávají svět primárně skrze obrazy, díky čemuž můžeme kultivovat jejich estetické vnímání. Malířka Květa Pacovská říká, že kniha nebo časopis je v podstatě první galerie, do které děti vstoupí. Obsah časopisu má ale rozvíjet i další smysly. Smyslovost mi přijde v tomto věku zásadní a byla by škoda nevyužít u časopisu toho, že děti poznávají svět skrze zrak.

ÁĎA: Souhlasím s Julčou. Vizuální stránka je u těchto dětí důležitá a úkoly v časopise jsou další hodnotou – nejsou založené jen na vystřihování apod., ale vedou děti ven.

Když se vrátím k úplným začátkům časopisu, na jaké neočekávané překážky jste narázely? Na co jste přicházely až za chodu?

JULČA: Na začátku jsme měli větší ambice, co se týče metodiky. Chtěli jsme, aby pomáhala kultivovat výchovný přístup k dětem. Jedno z prvních témat, které jsme v ní zpracovali, byla respektující komunikace. Někteří vedoucí ale potřebují k aktivitám podrobnější zadání a na otvírání témat, která vyžadují desítky hodin práce, nebyl prostor. Dáváme ale do metodik různé výchovné tipy – takže u aktivity s pokynem „převyprávějte si příběh“ najdeme větu „podávejte si kamínek“ nebo „neňte děti mluvit, pokud nechtějí“. Tohle mi přišlo důležité, protože můžeme mít sebelepší aktivity, ale k čemu to je, když mezi dětmi a dospělými nebudujeme důvěru?

ÁĎA: Taky jak jsme se snažili omezit množství textu v samotném časopise, tak metodika pomáhá tomu, aby byly úkoly srozumitelnější – dá se to pochopit i z časopisu, ale v metodice se dočtete, co dalšího se dá dělat. Jsou vedoucí nebo rodiče, kteří věci vidí více jednosměrně a pomůže jim, když je v metodice přesně navedeme, jak téma zpracovat.

JULČA: Někteří čtenáři také očekávali, že v časopise najdou víc grafomotorických aktivit. Přijde mi ale, že takové úkoly dětem moc nedávají smysl a nutí je, aby seděly, plnily úkoly a nedělaly nepořádek. My jsme se rozhodli soustředit víc na úkoly, jako je výroba pomazánky, kašírování nebo hnětení koulí ze semínek. Je to také práce s rukama a dětem takové úkoly dávají často mnohem větší smysl, protože vidí jejich užitek.

ÁĎA: Díky tomu taky Ben Já Mína není časopis zadarmo, ve smyslu „otevřu a jedu“, ale spojuje vedoucího nebo rodiče s dítětem, protože ty aktivity mohou klidně trvat celé odpoledne.

Vydáváte tištěný časopis pro děti, které ještě moc neumí číst – navíc v době, kdy i dospělí čtou čím dál méně. Snaží se Ben Já Mína vést děti ke čtení?

ÁĎA: Primárně ne, ale snažíme se text psát takovým fontem, aby ho zvládali číst i předškoláci nebo prvňáčci.

Takže u těch menších dětí jde spíš obecněji o zvykání si na to, že mají před sebou nějaké tištěné médium, které je umí zaujmout, i když si „jen“ prohlíží obrázky?

ÁĎA: Přesně tak.

Lze tohle nějak podpořit při práci s časopisem na benjamínkovských schůzkách?

JULČA: Mně přijde, že jako se vším ostatním potřebují předškoláci podporu dospělých. Neznám moc dětí, které by si samy vzaly časopis a řekly si „Půjdu něco vyrobit podle návodu.“ Děti se samozřejmě samy zabaví – půjdou si stavět lego, jezdit na skluzavce nebo koukat na Youtube. Ten společný čas dětí a dospělých je ale hrozně důležitý – a k tomu časopis vede.

V čem si myslíte, že může být Ben Já Mína největším přínosem pro vedoucí benjamínků?

ÁĎA: Nápad, inspirace. Vedoucí pochopitelně často tápou s vymýšlením dalších a dalších témat. Tak otevřou časopis, vidí název rubriky *Hudba* a řeknou si „super, to je hrozně široké téma“, podívají se do časopisu na nějaká první vodítka a pak už si program dotváří podle sebe.

JULČA: Když jsme založili oddíl benjamínků, tak jsme si ozkoušeli, že když budeme chtít pracovat pouze s Ben Já Mínou a nebudeme mít přetlak jiných nápadů, tak nám na ty dva měsíce zcela vystačí. V tomhle je také skvělá ta metodika – do časopisu se vleze jedna běhací hra, ale do metodiky dalších pět variací.

Jak už jste zmínily, k jednotlivým číslům časopisu vychází také metodika, která vedoucí provede jeho obsahem a navede je k přípravě programu. Ben Já Mína ale vydala také karty aktivit. Jak karty s časopisem a metodikou souvisí?

ÁĎA: Karty jsou zcela oddělitelné. Jsou na nich hry rozdělené do různých sekcí – venkovní, tvořivé, apod. Slouží tak

jako pomocník na rychlé vymýšlení programu. Ale dá se to samozřejmě kombinovat – časopis poskytne téma nebo symbolický rámec a karty širokou škálu aktivit, se kterými můžu téma propojit

JULČA: Za mě je na kartách nejzajímavější to, že izolují aktivity od časopisu. Můžu je dohledat v časopise, když na to mám čas, ale karty strčím do kapsy a vytáhnu je třeba, když čekáme na vlak a potřebujeme se nějak zabavit.

Vrátím se ještě k časopisu. Každé číslo má hlavní téma, které je většinou spojené s ročním obdobím nebo nějakou oblastí lidského života. Jak témata vybíráte a co je pro vás při výběru důležité?

ÁĎA: Témata vybíráme společně na každoroční redakční radě. Probíhá brainstorming, hledáme nápady, které půjde zpracovat v různých rubrikách a zároveň budou dávat smysl v ročním období, ve kterém časopis vyjde.

JULČA: Pro mě bylo vždy důležité, aby byla role benjamínků v tématu opřená o realitu. Třeba v tématu Podmořský svět by benjamínci neměli plavat v moři, ale být v roli pozorovatele.

Dostáváte na časopis od vedoucích zpětnou vazbu? Zmiňují nějaké překážky, na které při práci s ním narážejí?

ÁĎA: Já bych si zpětnou vazbu moc přála, ale od loňského léta, kdy jsem Ben Já Mínu začala vést, se k nám od čtenářů žádná nedostala – emailem ani osobně. Byla bych za ni ale moc ráda, pomohla by nám časopis dále rozvíjet.

Pokud máte na tým Ben Já Míny nějaké otázky nebo mu chcete poskytnout zmíněnou zpětnou vazbu, ozvěte se na benjamina@skaut.cz! ✕

**JULIE DOMINIKA
ZEMANOVÁ (vlevo)**

Je především partačkou tří dětí. Spolutvoří projekt Mravenčí chůva, který ukazuje dospělým, jak podporovat děti v tom, aby si zamilovaly čtení. Zajímá se o současný svět a jeho problémy.

ADÉLA MATOUŠKOVÁ (vpravo)
(Ne)skautka se skautskou duší. S příchodem jejích nejmilejších v sobě probudila chuť k psaní a vymýšlení textů i jednoduchých veršů. Tuto dovednost se nyní snaží rozvíjet v Ben Já Míne, což ji činí neskutečně šťastnou!

Na rybníce velké VLNY

MOHOU BÝT
NA RYBNÍCE
??

CO
UVI DIŠ?

PODÍVEJ
SE NA
HLADI-
NU

• ZRCADLOVA' HRA.

DOKRESLETE
DO SVŮJ TAK,
JAK HO VIDÍTE
ZRCADLE

• HONĚNA' DVOJ

DOKRESLI
NOTU

DOKRESLI
NOTU

VYBARVĚTE:
NOTU C1 VYBARVI
NOTU G1 VYBARVI
A NOTU C2 VYBARVI

NAJDETE
TYTO NA

POZNAŠ
A KTERÁ
KTERÁ JE NIZKA?
VYSOKA?

SLOŽTE SI
PAPÍROVÉ

A UDĚLEJTE SI
**ŽABÍ, V
ZATÍŠÍ**

V PŘÍRODĚ
😊

NAJDI A
SPOČÍTEJ
NA OBRAZCÍCH.
KDE JICH JE
VÍC?

DOPLŇ
>
<

ČAT.

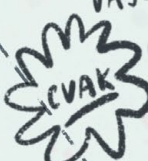
V KLUBOVNĚ
😊

"NA SCHOVKU"

JEDEN Z VAŠ
MŮŽE TAKÉ ROZMÍSTIT
A OSTATNÍ
JE POTOM MŮŽOU
HLEDAT...

MŮŽETE SI
VAŠE ZATÍŠÍ
VYFOTIT
A DÁT DO
KRONIKY
NEBO SEM

Ben Já Mína: Časopis i metodika

Jak jejich propojení využít na sto procent?

Připravila Pavla Sýkorová – Gymi.

Pojď si to vyzkoušet s dubnovým číslem časopisu i metodiky. Napřed si přečti jak na to, inspiruj se návrhy na dvě schůzky a také tím, jak jsme k návrhům schůzky využili metodiku i časopis. Na následujících stránkách najdeš ukázkou, kompletní metodiku ke každému číslu *Ben Já Mína* si můžeš stáhnout na webu ([☞ bit.ly/benjaminametodiky](https://bit.ly/benjaminametodiky)).

JAK NA TO?

1. Projdi si časopis a přečti metodiku. Pro tebe, jako vedoucího, je metodika důležitější než časopis.

Je úplně v pořádku některou z aktivit vyřadit, když se na ni necítíš, případně si ji upravit. V této ukázce upravíme aktivitu *Žabí koncert*. Nevyužijeme xylofon, protože ho nemáme, nevěříme si v C1, G1 a C2. Využijeme hlas – hluboký, střední, vysoký.

2. Příprav dramaturgii schůzky. Zde představíme dva na sebe návazné programy schůzek. Můžeš je využít a pracovat s metodikou bez časopisu, metodiku si přečíst a pracovat přímo s časopisem, najít si aktivitu a schovat si ji na jindy nebo různě všechny způsoby kombinovat. Inspiruj se.

PRVNÍ SCHŮZKA.

1. Zahájení schůzky – společný kruh. Benjamínci sedí v kroužku, posílají si mezi sebou plyšovou rybu se šátkem (nebo cokoliv, co souvisí s vodou, např. plastovou žabičku), a kdo drží rybu, odpovídá na otázku: „Kde v přírodě vidíte vodu?“

2. Procházka k rybníku. Pokud rybník nemáte v okolí, připravte si vlastní. Odkaz na *Žabí zátiší* najdeš v metodice.

3. Zkoumání hráze rybníka. Vycházej z vlastních znalostí a toho, co vidíte v rybníka. Můžete si vyprávět o stojaté a tekoucí vodě. Jak se dostane voda do rybníka? Nech benjamínky klást vlastní otázky.

4. Honěná dvojčata. Pohybová aktivita z metodiky (str. 14 metodiky nebo str. 21 *Skautingu*).

5. Žabí koncert. Vyprávěj o kvákání žab – říká se tomu žabí koncert, protože je to hodně slyšet a mají různé výšky zvuků. Kdo dělá hluboký zvuk? Kdo vysoký? Pojďme si to vyzkoušet na medvědovi a myšce. Poté budeme kvákat v různých výškách.

6. Čáp chytá žáby. Využití symbolického rámce a doplnění vlastní aktivity. Variace hry na babu, jeden je čáp a ostatní žáby.

7. Zrcadlová hra. Aktivita z metodiky (str. 14 metodiky nebo str. 21 *Skautingu*).

8. Závěr. Návrat do klubovny. Rozloučení.

DRUHÁ SCHŮZKA

1. Zahájení schůzky – společný kruh. Otázka: Co si pamatujete z minulých schůzek? Ostatní říkají, co se dělo, i těm, co na schůzce nebyli.

2. Na rybníce jsou velké vlny. Využijeme písničku *Kapr*, viz metodiku (str. 14 metodiky nebo str. 21 *Skautingu*).

3. Rozdělíme benjamínky na dvě skupiny, které se v průběhu prohodí.

Skládání žab. Půlka skládá žabičky.

Využití pracovního listu z časopisu. Pracovní listy jsou na stránkách *BenJaMína* ke stažení ([☞ benjaminaskaut.cz/pracovni-listy](https://benjaminaskaut.cz/pracovni-listy)).

Co uvidíš? Druhá půlka s časopisem kreslí odraz ve vodě.

Využití stránky časopisu. Doporučujeme lavor s vodou (tmavý lavor, více lavorů). Protože je aktivita rychlejší než skládání, přidáme pohybovou aktivitu. Vedoucí hraje čápa, klapě rukama a chytá benjamínky, co skáčou jako žáby. Chycené žáby se mohou oživit, když doběhnou na určené místo.

4. Skákající žabka. Využití aktivity z metodiky (str. 19 metodiky) k pracovnímu listu.

5. Schovávání žab. Aktivita z *Ben Já Mína*.

6. Závěr. Co jsme se během posledních dvou schůzek dozvěděli a naučili? Vedoucí připraví obrys rybníka na velký papír. Každý benjamínek nakreslí na papírek cokoliv, co do rybníka patří, co se dozvěděli a co zažili. Každý může mít více papírků, nalepí je na velký papír. Výsledek lze vyvěsit v klubovně.

ZAUJALO TĚ, JAK LZE VYUŽÍT ČASOPIS A METODIKU? POJĎ ZJISTIT, JAK JE ZÍSKAT:

JAK ZÍSKAT TUTO METODIKU (A VŠECHNY DALŠÍ)?

- Stáhnout si ji na webových stránkách časopisu ([☞ bit.ly/benjaminametodiky](https://bit.ly/benjaminametodiky)).
- Pokud tvoji skupině chodí časopis v balíku, tištěná metodika je jeho součástí.

JAK ZÍSKAT ČASOPIS BEN JÁ MÍNA?

- Přidat si ho mezi odebírané časopisy ve SkautISu.
- Stáhnout si ho na [☞ casopisy.skaut.cz/benjaminam](https://casopisy.skaut.cz/benjaminam). ✕

FOTO: LUCIE HORÁKOVÁ – BASA

Na rybníce jsou velké vlny

Hudebně-dramatická aktivita

Připravila redakce Ben Já Míny.

Název rubriky je převzat z písně Jaromíra Nohavici *Kapr*. Poslechněte si s dětmi píseň a najděte všechny vtípky, které v textu uslyšíte. Jděte s dětmi nejlépe do přírody k rybníku a ukažte si, jestli se na rybníce dělají velké vlny.

Ptejte se, kdy mohou vidět na rybníce vlny (vítr, po vhození kamínku apod.). Vysvětlete si, které vodě se říká stojatá a které tekoucí. Vymyslí děti samy příklady? Pokud ne, dávejte jim možnosti a děti mohou odpovídat nebo tipovat: rybník, řeka, potok, jezero, přehrada, stružka atp.

ZRCADLOVÁ HRA

Dramatická hra, kdy děti vytvoří dvojice, jeden vede a druhý opakuje jeho pohyby jako v zrcadle. Pak se hráči vystřídají ve vedení.

HONĚNÁ DVOJČAT

Benjamínci se rozdělí do dvojic a chycení za ruce se navzájem honí. Jedná se o klasickou předávanou babu, aby se benjamínci vyběhali. Po domluvě je možné nechávat chycené dvojice také chytat a hra končí ve chvíli, kdy byla chycena poslední dvojice.

ŽABÍ KONCERT

Děti hlasově vyjadřují noty: C1 – hluboký tón, jako muž, vybarvují hnědě; G1 – střední tón jako žena, vybarvují zeleně; C2 – vysoký tón, jako děti, vybarvují modře.

Rozdělte děti na 3 skupiny a domluvte se na společné písní. Když dirigent (vedoucí) ukáže na danou skupinu, budou děti zpívat daným tónem. Vystřídejte děti ve skupinách. Pokud máte k dispozici klavír nebo xylofon, označte dané tóny a nechte je děti zahrát. Přizpůsobte barvy not kameňům xylofonu. Vytiskněte notový zápis a nechte děti hledat noty C1, G1 a C2.

ŽABÍ ZÁTIŠÍ

Vytvořte si biotop rybníčku jako v Beskydské školičce: bit.ly/zabi_rybnicek. Za příznivého počasí tvořte přímo venku. Pokud nemáte ve své sbírce plastové žabky, podle návodu v pracovním listu si můžete poskládat skákací žabky z papíru.

Pro rozšíření aktivit v tomto čísle můžete využít Pracovní listy pro benjamínky (benjamina.skaut.cz/pracovni-listy):

- 6. Prostorová představivost
- 15. Pohádkové postavy
- 16. Zrcadlo
- 33. Kde žijí zvířata ✕

Rybí dobroty

Kuchařka

Připravila redakce Ben Já Míny.

V této rubrice benjamínci odpočívají u rybníka. Jaké ryby žijí v rybníce? Poznáte ryby, které jsou v rubrice namalované (okoun říční, štika obecná, úhoř říční a kapr obecný)? A najdete dvojice? Můžete se s dětmi bavit o tom, jaké další ryby a živočichy můžeme potkat v rybníce či řece (škeble říční, pstruh duhový, vodní šnek, sumec velký, rak říční a další).

A jaké ryby žijí v moři? Benjamínci mají spoustu nápadů, jsou to ale všechno ryby? Například velryba není ryba, ale savec. Jaké další živočichy benjamínci přimotali k mořským rybám? A co jste viděli za tvory v moři vy? Co se kromě zvířat může v moři nacházet (koráli, podmořské rostliny, odpadky)?

RYBÍ RECEPTY

Na pravé straně najdete pár rybích receptů.

RYBIČKOVÁ POMAZÁNKA

Budete potřebovat tvaroh, sůl, rybičky v oleji a případně cibulku.

POSTUP: Rybičky rozmačkejte vidličkou na malé kousky a smíchejte s tvarohem a špetkou soli.

LOSOSOVÉ SUSHI

Připravte si uzeného lososa, uvařenou lepkavou rýži na sushi, mořskou řasu nori, rolovací podložku a potravinovou fólii.

POSTUP: Nejprve si připravte rolovací podložku, na kterou položte potravinovou fólii a jeden plátek řasy nori. Na řasu pak dejte vrstvu rýže a nudličku lososa. Navlhčete vlažnou vodou okraj řasy a můžete rolovat! Váleček naporcujte na kolečka. Dobrou rybí chuť.

S dětmi si při tom můžete povídat o tom, kde sushi vymysleli, jak se pěstuje rýže a jaké další cizokrajné pokrmy už ochutnali.

HRA SARDINKY V KONZERVĚ

Na závěr si můžete zahrát hru na sardinky v konzervě. Budete potřebovat deku, kterou rozprostřete na zem a děti si na ni pohodlně stoupnou. Ve druhém kole se deka přepůlí, děti se už musí trochu uskromnit. Ve třetím kole už děti musí spolupracovat, aby se všechny na deku vešly. Na jak nejmenší kousek deky se děti vejdou?

Pro rozšíření aktivit v tomto čísle můžete využít Pracovní listy pro benjamínky (benjamina.skaut.cz/pracovni-listy):

- 6. Prostorová představivost
- 26. Spolupráce
- 31. Co nám dává příroda
- 33. Kde žijí zvířata
- 39. Vnímání přírody ✕

Předškolácké inspirace

Určitě se shodneme, že je mnohdy nejlepší nechat benjamínky jenom tak pobíhat po zahradě nebo se klacíkem rýpat v hlíně. Každopádně i tak se můžou hodit tipy na knížky, weby, aktivity... Už jen proto, že většina skautských kurzů se vedení nejmenších dětí nijak nevěnuje, tak si vy, vedoucí benjamínků, musíte pomoci, jak se dá. Snad vám k tomu naše tipy budou nápomocné.

Sestavila redakce Skautingu a spolupracující vedoucí benjamínků.

WEBOVÉ STRÁNKY, SOCIÁLNÍ SÍTĚ

- **Vedu benjamínky.** Rozcestník na skautské křižovatce, výchovné nástroje, přehled idey a další materiály na jednom místě, viz bit.ly/vedu-benjaminky.
- FB skupina **Nápady pro benjamínky.** Vedoucí benjamínků sobě, viz bit.ly/FB-benjaminci.
- FB stránka a webový portál **Hrajeme si venku.** Tipy na ven – v každém počasí i ročním období. Přehledně k prohlížení na hrajemesivenku.cz. Existuje i podobná stránka **Učíme se venku** (ucimesevenku.cz) více zaměřené na vyučující.
- FB stránka **Sejdeme se na Pěšince.** Přináší aktuální informace o víkendovém metodickém semináři pro vedoucí benjamínků, viz bit.ly/na-pesince.
- Web **Tak jde rok** nabízí inspiraci na tvoření v rytmu ročních období, takjderok.cz.
- Web věnovaný lesní pedagogice, s tipy na hry, aktivity, místa na výpravy... deti.vls.cz.
- Web **Asociace lesních MŠ**, lesnims.cz. Skauting a lesní školky toho mají spoustu společného, proč se vzájemně neinspirovat a nesdílet materiály a know-how?

TEMATICKÉ ČLÁNKY Z NAŠEHO ČASOPISU

- **Být venku je normální** aneb *Inspirace lesními školkami* (prosinec 2023), bit.ly/lesni-skolky.
- **Vedu v oddíle vlastní děti. Co s tím?** (duben 2022), bit.ly/vedu-vlastni-deti.
- **Nechat děti být dětmi** (únor 2021), bit.ly/deti-detmi.
- **Tipy na aktivity s přírodou** (únor 2017), bit.ly/aktivity-priroda.
- Číslo **Čím žijí dnešní děti?** (říjen 2022) o tom, jaký je dětský svět a jak se do něj s respektem dostávat a zapojovat, bit.ly/rijen-22.
- Číslo **Pracujeme dobře s hrou?** (únor 2022) bit.ly/unor-22.

LITERATURA PRO DĚTI

- Jana Burešová – **Bylinkové pohádky.** Příběhy, z nichž pro děti pokaždé vyplyne nějaké poučení do života, a zároveň se prostřednictvím nich seznamují s léčivými bylinkami. Autorka má na kontě navíc několik dalších knížek pro děti.
- Daniel Rušar – **Kamzíkův velký skok.** Smrt se týká nás všech, děti nevyjímaje. Jak s nimi o ní mluvit citlivě a srozumitelně? Pomocť může příběh kamzíka, kterému umřel starší bráška.
- Série **Rok v...** z nakladatelství Host – velkoformátové obrázkové knížky mají vždy 12 kapitol a ukazují, jak se během roku proměňuje prostředí v lese, na horách nebo třeba ve školce.

METODICKÁ LITERATURA

- Kolektiv – **Benjamínci**.
Základní metodika pro vedoucí benjamíneků, v pdf dostupná na bit.ly/benjaminci-metodika.
- P. Houghton, J. Worroll – **Rok v lesní škol(c)e**, **Hry z lesní škol(k)y** a další publikace této autorské dvojice – souhrn venkovních her a dovednostních aktivit do každého počasí.
- Petr Daniš – **Svobodná hra**.
Kniha nabízí kontext toho, proč je pro vývoj dětí zásadní nechat je „jen tak si hrát“ a nabízí 500 startérů, které děti ke hře podněcují. Blog a další materiály ke knize viz na svobodnahra.cz.
- Nesehnutí – **Školka pro mě: Jak si užít školku zábavně a citlivě** – materiál spojující metodiku a pracovní list pro předškolní věk, zaměřující se na téma vlastní identity, svého těla, emocí a dalších, volně ke stažení na bit.ly/skolka-pro-me.

DIDAKTICKÉ POMŮCKY

- **Karty ctností**. Z jedné strany mají obrázek jedné z ctností a dobrých vlastností (samostatnost, tvořivost, zvědavost...), z druhé otázky pro děti a návrhy příbuzných témat pro vedoucí. Další materiály a možnost koupě na vychovakectnostem.cz. V našem časopise jsme o nich taky psali, viz bit.ly/karty-ctnosti.
- **Emoční karty**. Vhodné buď pro reflexe (po aktivitě, na konci dne), nebo pro seznamování dětí s širokou škálou emocí a jejich projevů. K dostání je více druhů od nejrůznějších výrobců (**Empati karty**, **Emušáci – Ferda a jeho mouchy**, **Tisíc tváří radosti**), vždy jde ale o kartičky s ilustracemi pocitů a emocí, často ještě s doplňujícími otázkami, příběhy nebo metodickými tipy.
- Spousta **pracovních listů**, **omalovánek** a dalších materiálů rozvíjejících motoriku či předčtenářskou gramotnost najdete třeba na webu predskolaci.cz.

CO S BENJAMÍNKY DĚLAT

- ✿ Nejen pro benjamínky je důležitá pravidelnost a předvídatelnost. Každou schůzku nebo akci můžeme začít třeba komunitním kruhem. Položme jednoduchou otázku (ať už na to, jak jsme se měli, nebo na něco týkající se programu, který nás bude čekat) a pošleme slovo dokola. Trvejme na tom, aby mluvil jenom jeden – k tomu nám může pomoci třeba kolující plyšák nebo jiný „mluvící předmět“.
- ✿ Když někde s benjamínky vyrážíme, je potřeba si vytyčit pravidla – jak daleko můžou odběhnout, co můžou sbírat a co ne, co dělat v případě konfliktu s jiným benjamínkem... Aby si je děti lépe vštíply, zkusme **demonstrovat pravidla scénkami** – napřed dětem pravidlo vysvětlíme a pak je necháme ho názorně ztvárnit.
- ✿ Paměť, koordinaci a rytmus si děti můžou trénovat na **ukazovacích písničkách a básničkách**. Ty se navíc často týkají aktuálního dění v přírodě nebo kalendáři, takže se díky nim benjamínci učí, co se zrovna děje za zdmi kluboven a škol. Inspirace např. na bit.ly/ukazovacky. ✕

Proč a jak zapojovat nejmladší do střediskového života

Většina z rádců, činovníků a vedoucích, kteří dnes v Junáku pracují s dětmi, sama tuto kategorii v dětství nezažila, a tak ani nemůže čerpat z vlastních vzpomínek a zkušeností. Hodně oddílů a skupin benjamínek vychází z potřeby vysloužilých členek a členů mít zase uplatnění, případně místo pro své vlastní děti, a dynamika takové skupiny je jiná. Pro mnohé je představa vedení benjamínek obávaná, protože neví, co od takto malých dětí mají čekat, případně je pro ně frustrující, že nefungují osvědčené postupy z vedení starších věkových kategorií. Toto jsou jen některé z důvodů, proč zapojování benjamínek do střediskové činnosti nebo spolupráce napříč vedením může skřípat.

Zároveň nám může připadat zapojování benjamínek do střediskového života nadbytečné („jsou ještě malí a nic z toho nemají“). Ze zkušeností benjamínkovských vedoucích ale vyplývá, že propojování napříč střediskem má smysl – starší se poznávají s mladšími a učí se díky nim zodpovědnosti, nejmladší zase pomalu a nenásilně pronikají do střediskového života, učí se, jak funguje, a budují si s ním pocit sounáležitosti. Pokusili jsme se proto dát dohromady tipy z praxe, jak nejmladší ze života střediska nevynechat, ale zároveň tím nikoho nestresovat nebo nezatěžovat.

*Tipy dodali Kristýna, Šárka, Imrahil,
Tuli, Lentil, Máňa a Koblížek.*

Osvědčuje se nám úzká spolupráce zejména s oddíly vlčat a světlušek. Jde o příležitostné společné akce (např. kratší výpravy či jejich část), s důrazem na starání se starších o mladší ve smíšených skupinách. V případě vysoké nemocnosti je vhodná příležitost pro společnou schůzku vlčat a benjamínek (mají schůzku záměrně ve stejný čas). Přechod z benjamínek do VaS je potom velmi přirozený.

Vedení, které s benjamínky pracuje a zná je, by mělo mluvit s ostatními o tom, jak se k nim chovat, na co jsou zvyklí. Dá se tak předejít spoustě nepříjemných situací, které by se děti samotné mohly bát vykomunikovat.

Letos budeme poprvé dělat den otevřených kluboven pro veřejnost. Na něm plánujeme s benjamínky tvořit program pro stejnou věkovou kategorii.

Na zahajovací střediskové výpravě je cílové místo vzdáleno 8 km, s benjamínky a jejich rodiči se ale svezeme o kousek blíže a jdeme úsek cca 3 km a pak zpět. V cíli se hraje celostředisková hra, do které se mohou zapojit i benjamínci. Kdo hrát nechce, může fandit či přihlížet. Důležitý cíl hry je seznámit benjamínky se zbytkem střediska.

Benjamínci se můžou, částečně i díky své bezprostřednosti, zapojovat do akcí pro veřejnost – Betlémské světlo, Tříkrálová sbírka, Den Země... Ideálně ve skupinkách napříč všemi oddíly a věkovými kategoriemi.

Na společných akcích mají benjamínci většinou svůj vlastní zjednodušený program, je ale třeba dbát na to, aby stále alespoň trochu souvisel s tím, co dělají starší děti, a benjamínky tak nevyčleňovat. Vlastně to ušetří práci s vymýšlením programu – většinou stačí jen upravit ten pro starší.

Hlavní společná akce je u nás středisková brigáda. Děti se většinu času spíš motají pod nohy, ale někteří hrabou listí, odváží ho, odnáší nasekané dřevo a dělají jiné drobnější práce. Chceme jim tím ukázat, že klubovna a prostor kolem se neuklidí samy, ale musíme se do toho zapojit všichni.

Benjamínci se účastní střediskových akcí, jako je zahajovací oheň, kde jsou bráni jako plnohodnotní členové (a bývá to i příležitost k jejich šátkování). Jako ostatní mají i oni službu na úklid v klubovně.

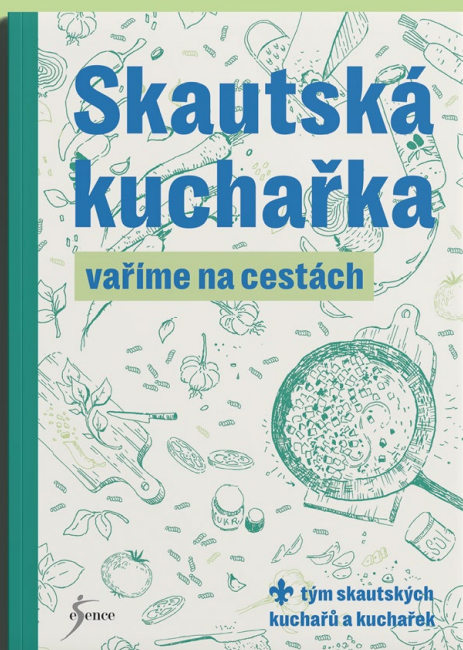
Benjamínci stoupli v očích oddílů i sebe samých ve chvíli, kdy na poslední schůzce zvládli připravit oheň, na kterém si všichni opekli buřty.

Některé rodiče benjamínek uklidní vedoucí-vrstevník. Když se s rodiči dětí zná a třeba si i tyká, komunikace je na jiné úrovni. Má víc zkušeností, odhadne krizové momenty (únava na zimní výpravě nebo přespávačce), je nositelem hranic. Mladší vedoucí je oproti tomu spojením s oddílem, často je lépe napojený na potřebu dětí se vyblbnout a má potřebnou energii a nadšení pro věc (např. „uděláme výpravu do jeskyně“). ✖

Skautská kuchařka

vaříme na cestách

LADISLAV PELCL – BILBO
Místonáčelník Junáka – českého skauta.

Odpovídající a rozmanité zastoupení

Střediskové, okresní a krajské sněmy nám v paměti již odezněly, máme za sebou už i Valný sněm v Olomouci. Pojďme se vrátit k tomu, koho jsme si na nich zvolili jako ty, kteří mají naši organizaci či její kraje, okresy a střediska spravovat další roky. Za svou odvahu převzít odpovědnost na tři další roky si zaslouží naši úctu. Přesto se na množinu zvolených podíváme pohledem možná nezvyklým – tedy zda naše orgány přiměřeně zastupují naše členstvo. Budeme se dívat na témata relevance a rozmanitosti.

Náčelnictvo je jediné, u něhož máme v tomto směru dané pravidlo: Valný sněm do něj volí 7 žen a 7 mužů. Do konce ledna podalo kandidaturu 9 mužů a 5 žen. Nejde tedy třeba o překonaný model, když počet kandidujících sester bývá opakovaně nižší než počet bratrů? I při větší změně stanov v roce 2014 jsme si toto uspořádání ponechali – z mého pohledu za tím stojí dobré důvody, o nichž má smysl vědět i na úrovni středisek, okresů a krajů.

Pro úplnost dodávám, že do Náčelnictva patří ještě dalších 14 členek či členů zastupujících jednotlivé kraje, dále členka a člen z Kmene dospělých a jeden kapitán/ jedna kapitánka vodních skautů. V končícím

volebním období tak v Náčelnictvu všehovšudy bylo 10 sester a 20 bratrů. Kdybychom podmínky pro volbu do Náčelnictva sněmem zjednodušili a nesnažili se obsadit jeho polovinu sestrami, snadno bychom z poměru 1:2 mohli skončit poměrem 1:3 (letošní obsazení krajských rad) či ještě nižším. Vadilo by to něčemu?

V roce 2023 bylo v našich oddílech 48,6 % holek a 51,4 % kluků do osmnácti let. Tento poměr nám může na rozdíl od těch předchozích dělat radost – jsme organizací, která dovede oslovit stejnou měrou holky i kluky. Abychom však dokázali připravit strategii či výchovný program, kterým atraktivitu udržíme i nadále, je klíčové mít obě skupiny silně zastoupené také v pracovních či rozhodujících orgánech. V běžném životě byla ověřena řada příkladů, kdy zejména nevyváženost mužů a žen měla negativní následky především ve vztahu ke slaběji zastoupené skupině, tedy k ženám. Jedním z nich je používání mužských figurín pro testování bezpečnostních systémů aut, které pak byly méně bezpečné pro ženy. Kniha Kateřiny Šimáčkové *Mužské právo* může být zajímavou inspirací pro Náčelnictvo (coby zákonodárce v kontextu skautského prostředí) či Rozhodčí a smírčí radu.

Od oddílu výše směrem ke kraji klesá počet zapojených sester (od 46 % u oddílů, 42 % na střediscích až k 35–36 % u okresů a krajů). Ve dvou krajských radách ze čtrnácti v současnosti nenajdeme žádnou ženu, členkami podřízených jednotek jsou přitom tisícky holek.

Podobnou pozornost věnujeme také zapojování mladých. S rostoucí dobou nepřerušovaného fungování od sametové revoluce jsme překlenuli různé generační mezery, měli bychom ale na všech úrovních usilovat o to, aby radu vytvořila jen skupina vrstevníků, které od zážitků v oddíle dělí desítky let. Blízká znalost dětí, jejich potřeb, trendů či třeba i komunikačních zvyklostí je pro relevantnost našeho programu klíčová. Vedení hnutí, které má rozvíjet děti a mládež, bez stopy mládí by bylo podobně absurdní jako fotka, na kterou nedávno upozornila média k tématu jmenovanému výše – skupina sedmi mužů na ní otevírala porodnici.

A platí to i šířeji – bývá přínosné mít v týmu někoho výrazně staršího, někoho se zaměřením na praktické věci i teoretika, vizionáře i dotahovače. Napříč věkem, místem působení či tématy, ve kterých jsou dotyční silní. Rozmanitost týmů napomáhá kvalitnějším rozhodnutím a hladší spolupráci.

„Díky za ty knížecí rady,“ říkáte si možná, „jsme rádi, že jsme vůbec dali nové vedení dohromady, a tady ještě čtete, jak bychom měli posílit zastoupení žen a mladých lidí.“ Uvědomit si, že odpovídající zastoupení a různorodost má svou hodnotu, je první krok k tomu, abychom se situací mohli něco dělat. Pomůžu si opět příkladem z veřejného dění – jedna politická strana nedávno zvolila vedle předsedy samé místopředsedkyně a komentáře zmiňovaly, že klíčové bylo přizpůsobit potřeby funkce (časový porad atd.) i ženám. Přemýšlejte o tom při rozmýšlení sestavy vašeho týmu a bavte se s možnými zájemci/zájemkyněmi o tom, co by jim pomohlo o zapojení uvažovat, a nezdějte to při prvních odmítnutích. Stojí to za to.

Aby Junák – český skaut a jeho nabídka mohla být relevantní pro dnešní společnost, potřebuje relevantní a rozmanité zastoupení na všech úrovních. ✘

FOTO: ŠTĚPÁN FILIP – SVĚLUŠKA

PAVLÍNA VOTŘELOVÁ – PÁJA
Redaktorka Skautingu, která ráda čte.

Jak vyprávět příběhy dětem

Dnes jsme ze všech stran obklopeni opravdu silnými a vydařenými příběhy. Kvůli tomu můžeme mít pocit neschopnosti vymyslet takový příběh, který posluchače skutečně zaujme. Zdá se, že všechny dobré náměty na příběhy jsou již vyčerpány. To naštěstí není pravda. Tato kniha odhaluje, že každý má dostatečné předpoklady k tomu vymyslet dokonce celý fiktivní svět.

Kniha je rozdělena do devíti kapitol tak, aby byl čtenář během jejího čtení schopen postupně nabývat zkušeností vypravěčského umění. První z nich se zabývá úplnými základy a ta poslední už využívá všech zkušeností a znalostí z kapitol předešlých. Silnou stránkou knihy jsou doporučená cvičení. Ta mohou pomoci se zažitím způsobu vyprávění uvedeným v knize. Kromě nich je zároveň za každou částí autory knihy napsán tzv. vzorový příběh. Ten vždy ukazuje využití nové metody předávání příběhů v praxi. Velkou předností knihy je i práce s hlavními myšlenkami. Ty jsou na stránkách umístěny do šedého kruhu, aby upoutaly co nejvíce pozornosti a čtenáři neunikly.

Tato publikace je určena převážně rodičům a pedagogům, takže by si ji, dle mého názoru, měli přečíst i skautští vedoucí bez ohledu na jimi vedenou věkovou kategorii. Kromě vypravěčských metod je zde popsáno, jak dochází k postupnému růstu pouta mezi lidmi během předávání příběhů. Také se tu dá najít inspirace na ozvláštnění programů nebo to, jak pomocí příběhů motivovat do výzev.

Autoři popisují pouze práci s dětmi předškolního věku, ovšem je dobré vyprávění příběhů hojně využívat i u včlat a světlušek, jelikož je to jedna z hlavních metod výchovy. Některé z technik zde uvedených se ale dají využít i u skautů a skautek. Jak je v knize napsáno, příběhy člověka neomrzí v žádném věku a všechno díky nim může být zábavnější. Mohou sloužit jako dobrý nástroj při programech duchovní výchovy nebo jako netypická stmelovací aktivita. Z vlastní zkušenosti vím, že je oblíbené i jednoduché čtení knihy, kdy jeden člověk čte a ostatní poslouchají, tak proč to nezkusit také s příběhem vlastním.

I přes všechny výše zmíněné klady knihy, včetně zdařilých grafické stránky, je potřeba ke knize nepřístupovat s až moc velkým očekáváním. Nedožvíte se zde pravděpodobně nic velkého, z čeho by vám spadla brada, spíše se vám při čtení potvrdí to, co už podvědomě víte. V tom je ale podle mě síla této knihy. To, že si čtenář při čtení všechno plně uvědomí, nejspíše poprvé, a bude schopen to dále aktivně, díky navrhovaným cvičením, využívat. ✘

FILIP KOMENDA – KLACEK
Vede družinu skautů a skautek.

Karty Bezrákosky

Máte členy/ky, kteří vyrušují, neposlouchají a někdy i provokují? Tak to by vám mohla pomoci metodická pomůcka, která vznikla na půdě *Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity* v Brně. Jméno *Bezrákosky* poukazuje na odstranění starých a neefektivních trestů, jako byla například v názvu zmíněná rákoska. Karty poskytují konkrétní nápady na to, jak řešit problémové situace, jako je vyrušování, nevěnování pozornosti a jiné. Tedy situace, které řešíme i my, skautští vedoucí, v naší činnosti. Špatné techniky řešení „problémů“ často vycházejí z naší minulosti – toho, jak to známe. I proto bychom měli mít snahu dělat věci jinak.

Karty, které se dají zakoupit na stránkách obchodního centra brněnské univerzity bit.ly/bezrakosky-eshop, se také na stejných stránkách dají stáhnout a vytisknout ([☺ bit.ly/bezrakosky-eshop](https://bit.ly/bezrakosky-eshop)). Mají dvě strany – na jedné je popis techniky doplněný obrázkem a na druhé je příklad situace, ve které se dá využít, a grafy komentující efektivitu a četnost využití techniky.

Spousta technik (ne všechny) je založená na předešlé domluvě, kterou je potřeba realizovat s jednotlivcem či skupinou. Při vysvětlování další činnosti, například po nějaké aktivitě, když jsou děti roz dováděné, může být těžké vysvětlit další program. Děti se stále baví, sdílejí své pocity a nevěnují se vysvětlování další činnosti. S tím nám může pomoci karta **Odpočítávání**. Když se řekne poslední domluvené číslo – všichni se ztiší.

Neverbální narážka (zvednutí ruky, překřížení paží...) zachytí pozornost, a pokud ji zopakují všichni, kdo ji vidí u někoho jiného, dostane se nakonec ke všem a skupina se postupně ztiší.

Využití karet snižuje používání zkratkovitých technik (zvýšení hlasu, shazování...) a naopak posiluje dlouhodobé klima ve společenství. Přece jen je lepší vyhnout se zvyšování hlasu na malou světlušku, která má během schůzky spoustu všetečných nesouvisejících otázek, a místo toho se s ní domluvit, že jí na všechno rádi odpovíme například po schůzce – jak navrhuje karta **Určit si hranice**.

Karet je celkem třicet dva a obsahují různé techniky na rozličné situace, proto doporučuji si je alespoň prohlédnout. A můžete si je vytisknout a vyvěsit v klubovně nebo je nosit u sebe a ve volných chvílích do nich koukat. Dobře by mohlo fungovat i s nimi seznámit svoji oddílovou radu a zkusit některé situace přetvořit do skautského kontextu.

Více informací a karty ke stažení: [☺ bit.ly/bezrakosky](https://bit.ly/bezrakosky) ✘

At' žijí dlouhé procházky

Chodíme, touláme se a objevujeme. Máme to zakořeněné v naší skautské DNA. Ale proč to děláme? Pojďme oslavovat přínos a sílu chůze, ať už jednotlivců, nebo i celého hnutí

Z anglického originálu od Jacqueline Landey přeložila a zkrátila Atlantida.

Chodíme, abychom si protáhli nohy, dostali se z bodu A do bodu B, procvičili těla nebo si prověřili hlavu. Chodíme, abychom obdivovali výhledy, vyvenčili mazlíčka nebo rozhodili nové boty. Někteří jdou na procházku, aby dali hlavě odpočinout, jiní, aby se v ní zrodil nový nápad. Chodíme, abychom vypadali dobře, cítili se dobře, ušetřili peníze a planetu.

Chodíme také, abychom překonali sami sebe. Chodíme v průvodu, abychom demonstrovali za to, čemu věříme. Jako skauti chodíme, abychom nacházeli nová dobrodružství.

Je příliš jednoduché brát funkčnost našich nohou jako samozřejmost. Ale zapomínáme, že jsme jednou byli batolaty, která při svých prvních krůčcích sotva držela balanc. A stejně jako po těchto prvních úspěšných krůčcích následoval potlesk, schopnost chodit můžeme s radostí oslavovat znova. Protože se snažíme dojít k vyššímu fyzickému, duševnímu i duchovnímu stavu a někdy i na cestu lepšího světa.

JÍT CESTOU ZDRAVÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU

Dalo by se říct, že chůze je perfektní druh cvičení. Je příjemná, zadarmo, šetrná k životnímu prostředí a otevřená všem lidem napříč věkem i kondicí. Chůze pomáhá udržovat zdravou váhu, zvyšuje prospěšný cholesterol, snižuje krevní tlak a buduje zdravé svalstvo a kosti.

Přimět mladé lidi k tomu, aby skrze chůzi čerpali tyto benefity, je žádoucí. Podle britských statistik *National Health Service* přes polovina dospělých trpí nadváhou či obezitou. U dětí je to více než každé páté v předškolním věku (4 až 5 let) a každé třetí ve věku 10 až 11 let.

Hlavní britský ředitel zdravotnictví Chris Whitty tvrdí, že by měli být mladí lidé aktivní, věnovat pohybu alespoň jednu hodinu každý den, pro zachování zdravého fyzického i psychického zdraví. Zatímco aktivní životní styl snižuje riziko mnoha nemocí, chůze ještě k tomu zlepšuje náladu, paměť i kvalitu spánku. Také pomáhá snižovat stres, úzkost nebo únavu.

PRVNÍ JE KRŮČEK, POTOM KROK, Z NĚJ SE STÁVÁ POCHOD, KTERÝ MŮŽE TVOŘIT HNUTÍ

Jak jistě skauti ze zkušenosti ví, procházet se zelení procházet se zelení pomáhá ještě víc než městem. Britská charitativní organizace *Mind* vedla studii, která zjistila 90% navýšení sebevědomí respondentů, kteří právě absolvovali procházku prostředím plným zeleně. Jak ukazuje studie Standfordské univerzity, chůze zlepšuje o 60 % také výkony v oblasti kreativity. Chůze je také sociálně prospěšná, jak píše lékařský antropolog Paul Farmer: „Slouží jako nástroj k posílení sítí mezilidských vztahů, nabízí možnost si popovídat o problémech s ostatními nebo se jen bezstarostně zasmát.“ Ale to neznamená, že lidé bez schopnosti chodit nemohou získat výše popisované benefity. Pro mladé lidi s různou měrou fyzických možností existuje například košíková na vozíku nebo adaptivní veslování.

KRÁČET JAKO POUTNÍK

Kromě fyzických benefitů a zlepšení psychického zdraví nabízí chůze prostor pro hlubokou reflexi. Po staletí se lidé po celém světě vydávají na dlouhé poutě za účelem spirituálního růstu. Poutě obvykle vyžadují odtržení od každodenního života a na konci cesty je většinou posvátné místo.

Přestože motivace se napříč vírou v různá náboženství i mimo ně různí, tak to, co je všechny spojuje, je vnitřní cesta za spirituálním poznáním. Od muslimské cesty do Mekky přes hinduistickou pouť do Vranasi až po křesťanskou křížovou výpravu do Lurd... Všechny cesty znamenají vydat se na cestu k hlubšímu propojení – ať už s Bohem, nebo sami se sebou.

CHODIT PRO DOBRU VĚC

Mnoho lidí se odhodlá chodit dlouhé trasy za účelem, který je vyšší než ten osobní – vydělává peníze na charitu, zvedá povědomí o společenských problémech nebo sjednocuje lidi za nějakým účelem. U skautů samotných se tyto pochody dějí každý den. Adam Dawson ušel 1 492 mil (cca 792 kilometrů), od nejjihnějšího k nejsevernějšímu bodu Velké Británie, od Lizard Pointu k Dunnet Headu, aby získal peníze britskému skautskému nouzovému fondu. Ten umožňuje skautům a skautkám v náročných finančních

podmínkách účastnit se Světových skautských Jamboree. Jelikož synové Dawsona byli aktivními skauty a skauting na ně měl „zásadní a pozitivní vliv“, chtěl udělat gesto, kterým by organizaci vyjádřil vděčnost a vrátil jim službu.

Také členové 19. skautského oddílu ze Swindonu ušli kolem jejich místního kostela vzdálenost, kterou dělí Land's End od John O'Groats. Chtěli tím vybrat peníze pro britské centrum pro výzkum rakoviny (Cancer Research UK). Skauti strávili chůzi 21 hodin, přičemž oběšli kostelní halu 28000krát. Každý člen ušel průměrně 1000 kol, aby dohromady nasčítali 780 mil (cca 1255 km).

Skauti z okrsku Romford na počest zesnulého bývalého předsedy okresního rady Paula Leepera uspořádali benefiční túru. V ní se vybralo přes 18 000 liber (cca 536 000 Kč) a finanční obnos byl předán hospici Svatého Františka, kde byl předseda léčen. Zúčastnilo se 550 lidí.

JÍT JAKO HNUTÍ, POCHODOVAT PRO LEPŠÍ SVĚT

V průběhu historie se lidé spojovali, aby pochodovali v protestech proti nespravedlnosti a šli za svým přesvědčením. Velké pochody měly sílu svrhnout diktátory, donutily mocné vládcy ukončit války a dovedly společnost k větší spravedlnosti. A my skauti toho byli součástí. Protestovali jsme proti diskriminaci, šli v pochodu za lidská práva a kráčeli za mír.

Do ulic chodíme nejen proto, abychom se vymezili proti nenávisti, ale také každý rok na *Pride*, abychom se postavili za lásku. Skauti po celé Británii se scházejí, aby oslavili to, že láska nás všechny spojuje.

Skauti celosvětově vnímají chůzi jako důležitý prvek hnutí. Od skautů v Ghaně, kteří zorganizovali pochod za svobodu v souvislosti s proběhlými volbami, až po skauty z Belize, kteří prošli celou zemí, aby propagovali kulturu míru.

Nasaď tedy své turistické boty, přiber k sobě další mladé lidi a vyrazte společně. A až budeš lapat po dechu, vzpomeň si na to, co říkal Robert Baden-Powell: „Nikdo nemůže projít životem, stejně jako nemůže projít kusem země, aniž by po sobě zanechal stopu. A tyto stopy mohou pomoci v orientaci těm, kdo přicházejí později.“

ZDROJ

Jacqueline Landey – In praise of the long walk

☞ bit.ly/scouting-spring-2018 ✕

KOMENTÁŘ

KLÁRA TRÁVNÍČKOVÁ – ARYA

Považuje se už spíš za sváteční než za každodenní skautku.

Skaut nemusí být prioritou pro všechny

Je mi 12 a na kroužku atletiky má trenérka proslov o tom, že bychom se všichni měli účastnit závodů, které jsou v sezóně každý víkend. „To se zbláznila,“ pomyslím si, „já mám přece v životě i další věci – skaut, školu, někdy se o víkendu jezdí k babičce a jindy chci mít prostě volno.“ Tlak na účast na závodech nakonec vede k tomu, že do atletiky přestanu chodit.

Je mi 16, vedu světlušky a členka X vůbec nejezdí na víkendové výpravy. Vrtá mi to hlavou, protože na schůzkách je přece tak zapálená, a myslím, že výpravy a hlavně tábor by ji mohly hodně posunout. Asi až za dva roky se dozvím, že má rozvedené rodiče a většinu víkendů tráví u táty.

Je mi 19, jsem čerstvě na vysoké a zvykám si na nové město, novou práci, nabytou samostatnost a zajímavé, ale náročnější studium. V prosinci na Miquiku si uvědomím, že jsem se poslední dobou skautingu skoro nevěnovala – jak účasti na oddílových akcích, tak mentálně. Vždy jsem skautskou identitu brala jako zcela zásadní, což se odteď začíná proměňovat. Někdy se cítím nakopnutá, do oddílu přináším nové podněty a aktivně si hledám, co bych v Junáku mohla podniknout. Jindy se horko těžko donutím vykopnout Doodle na poradu.

Tyto drobné zkušenosti mi později v roli vedoucí oddílu pomohly nebrat jako křivdu, pokud pro některé programy nebyly dostatečně promyšlené nebo že by skautská idea nedokázala v 21. století obstát. Pro některé byl prostě důležitější jiný zájem. Nebo pro ně skaut nebyl „životní styl“, ale jen jeden z kroužků, nebo ještě hůř, přání či ambice rodičů. Jiným nesedl kolektiv. Mohly za tím být i problémy v rodině, nedostatek financí, špatné zdraví a další důvody. Samozřejmě, že jsem se nejprve pokoušela mnohé z těchto přesvědčit, někdy i moralizovat a v duchu jejich odchod nebo nízkou účast nechápala, případně i trošku odsuzovala. Vždyť mně toho skaut do života tolik dal a jim může taky, tak proč nechodí?

V roli vedoucího je samozřejmě v pořádku a žádoucí osobně s daným členem probrat, proč už se neúčastní tolik, co dřív, případně jestli mu něco v účasti nebrání. A někdy to i může pomoci „problém“ vyřešit. Naše pravomoce jsou ale omezené a občas je jedinou možností situaci přimnout takovou, jaká je. Třeba se dotýčný za měsíc, rok nebo dekádu vrátí a s novou energií se zase zapojí. Anebo třeba taky ne a skautské semínko, které jsme do něj zasadili, bude moci vyklíčit zase někde jinde, mimo naše hnutí. ✕

Skautování v pohraničí

Sdílime stejné hodnoty i výchovnou metodu, přesto se (v některých ohledech) skauting napříč republikou značně liší. Jak naši činnost ovlivňuje velikost sídel, nabídka pracovních příležitostí a středních škol nebo vzdálenost od krajských měst? Na to jsme se zeptali vedoucích ze středisek nacházejících se v periferních oblastech, odkud je to „všude daleko“

Ptala se Arya.

OTÁZKY:

Jak bys člověku, který o vašem regionu nikdy neslyšel, toto místo přiblížil/a?

Vnímáš, že je vaše středisko ovlivněné tím, kde se nachází?

Jaké jako vedoucí nejčastěji řešíte problémy?

Pomohla by vám jako oddílu nebo středisku nějaká zvláštní pomoc nebo podpora od vedení Junáka?

ŠÁRKA CHCOVÁ, STŘEDISKO JESTŘÁB CHODOV

Působí jako vedoucí střediska a oddílu skautů a skautek, zároveň je zástupkyně Karlovarského kraje v Náčelnictvu.

1. Chodov leží mezi Karlovými Vary a Sokolovem, pod Krušnými horami a Slavkovským lesem. Počet obyvatel se blíží ke 14 tisícům a díky tomu se město neustále kulturně a společensky rozvíjí. Historicky je Chodov znám díky produkci růžového porcelánu a strojírenské a potravinářské výrobě.

2. Určitě ovlivnění jsme. Bohužel je tu stále nedostatek pracovních míst pro lidi s vyšším vzděláním, a tak nám

studenti po maturitě odchází do jiných krajů a už se nevrací. Jako v podobných oblastech, i my nejvíce bojujeme s nedostatkem aktivních dospělých.

3. Nejčastěji asi bojujeme, kromě výše zmíněného, také s malým zájmem dětí o skautskou činnost, což je hodně dáno i sociálními poměry a nedostatkem financí.

4. Určitě by nám pomohla odborná pomoc se získáváním dotací na činnost i jednorázové akce.

ANNA PETREKOVÁ – AGI, STŘEDISKO ZLATÉ HORY

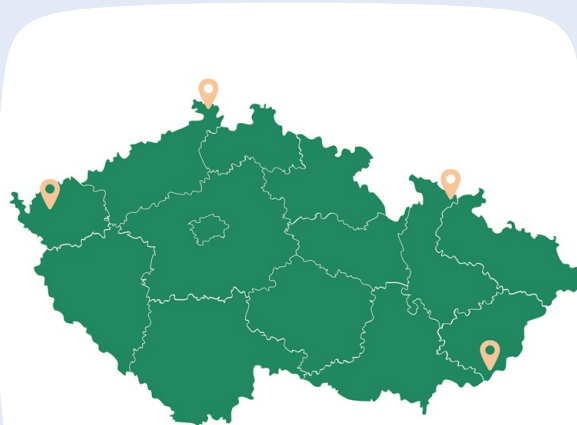
Do Junáka byla draftována v roce 2006 jako dospělý nováček k vedení světlušek. Aktuálně je vedoucí oddílu a zástupkyně vůdce střediska.

1. Zlaté Hory mají necelých 4000 obyvatel a leží na severovýchodě okresu Jeseník při hranicích s Polskem. Od okresního Jeseníku jsou vzdáleny asi 26 km a od krajské Olomouce 100 km. Historie města je od svých počátků spjata se zlatem a hornickou činností. Mezi nejznámější zajímavosti patří poutní místo Maria Hilf nebo mechové jezírko na Rejvízu. Jak s oblibou říkám, od nás je všude daleko, ale máme tu krásně. (Když vyjde počasí.)

2. No tak určitě... Divila bych se, kdyby tomu tak nebylo a myslím si, že to tak mají všechna střediska. Jsme na malém městě, a tak se pod drobnohledem ocitá každý náš člen. O všem se ví strašně rychle a o tom, co se třeba nepovedlo, snad ještě rychleji než o tom dobrém. Proto jsme velmi vděční za každoroční finanční podporu, které se nám dostává od vedení města, přátel a rodičů našich členů. Za to, že také naše středisko prostřednictvím svých členů ovlivňuje místo, kde žijeme. Doufám, že k lepšímu.

3. Asi největší problém vidím v dostupnosti a návaznosti dopravy. Pěšky můžeme vyrazit kdykoliv. Výlet hromadnými prostředky se musí pečlivě naplánovat. Vlakem můžeme vyjet pouze o víkend. Ale je to věc, se kterou tady na severu počítáme a jsme na ni zvyklí. Jsme proto vděční za chápavé a ochotné rodiče, kteří nám pomáhají s přípravou a převozy, když je potřeba.

4. Nic konkrétního mě nenapadá.

**KATEŘINA
VYBÍRALOVÁ – KAČKA,
STŘEDISKO SEVEŘAN ŠLUKNOV**
Pracuje ve středisku s vlčaty a skauty.

1. Šluknov a jeho okolí jsou malým, avšak svérázným pětitisícovým městem ležícím v nejsevernější okraji naší země. Tato oblast je známá svými malebnými kopci a bohatou historií, ale také sociálními problémy a vyloučeností po všech směrech.

2. Samozřejmě – nacházíme se v regionu, který čelí určitým výzvám. Ty, které nejvíce doléhají na naši činnost, jsou primárně odliv mladých lidí z důvodu nedostatku pracovních příležitostí a omezené nabídky středních škol. V praxi to znamená, že vám potenciální nástupci na několik let odejdou na školu a pak se třeba do regionu ani nevrátí, neboť tu nenajdou uplatnění. To je ale problém strukturální, se kterým my ani Junák příliš nezmůžeme.

3. Zájem o skauta je u dětí veliký, ale jsme na to sami. Počet vedoucích na chod celého střediska, akcí, táborů a schůzek byste spočítali na prstech jedné ruky. Bojujeme doslova o život našeho střediska. Od přátel z jiných koutů republiky slyším, že řeší problémy na úrovni uvolňování vedoucích pozic na středisku mladším generacím, kdy „starší“ se zdráhají po letech opustit své místo. My to máme naopak, máme plno funkcí, které není komu svěřit. Jsme vděční za každého nadšeného vedoucího.

4. Pro nás je důležité, abychom nebyli opomíjeni. Naše středisko je malé a pro jeho fungování je nám udělována výjimka, abychom mohli nadále vůbec působit. Nejsme velcí ani jako jeden oddíl, máme jen dvě družinky. Ale přesto máme cenný přínos pro město, naše sousedy a hlavně pro děti, které vedeme, a tak je pro nás důležité se udržet.

V únorovém čísle Roverského kmene vyšel celý článek o skautské činnosti ve Šlukovně na základě rozhovoru s Pájou, vedoucí střediska Seveřan. bit.ly/sluknovsky-skauting.

**PAVEL CÍCHA – PÓL BULVA,
STŘEDISKO SUCHÁ LOZ**
Vedoucí vlčat, oddílu a střediska
v Suché Lozi, místopředseda
ORJ Uherské Hradiště. Skaut
od roku 2001, programátor
a technologický nadšenec.

1. Suchá Loz je malebná obec, která se nachází v podhůří Bílých Karpat na jihovýchodě Moravy, v regionu zvaném Slovácko. Má kolem 1100 obyvatel a je to klidné místo obklopené krásnou přírodou, které si zakládá na svých tradicích.

2. Ano, silně. Díky bohaté přírodě využíváme okolní lesy a louky pro naše výpravy a tábory. Navíc v našem okrese jsme vesměs na stejné myšlenkové vlně a táhneme za jeden provaz. Aktivně se zapojujeme do organizace a účasti na akcích, které pořádá naše okresní rada Junáka a okolní střediska.

3. Nejčastěji se potýkáme s nedostatkem vedoucích a rádců. Většina z nich jezdí za studiem do měst, která nejsou v dojezdové vzdálenosti od naší vesnice, a vrací se domů z internátů a kolejí pouze na víkendy. To vede k přetlaku naší klubovny na pátečních schůzkách.

4. Další problém vnímám s nástupnictvím vedoucích funkcí ve středisku a oddílech. Když už má někdo vůdcovskou zkoušku, často se stává, že odjede za prací do velkých měst, ze kterých se jim špatně vrací zpět do naší vesnice, protože nabídka práce je v našem regionu dost omezená.

Myslím, že organizace by se měla více věnovat náboru a motivaci dospělých vedoucích – nějakým způsobem to probíhá, ale pořádně nevíme, jak to uchopit. V našem regionu by se určitě našlo několik dobrovolníků, kteří by mohli pomoci s vedením družin, nebo by bylo možné je zapojit do jiných funkcí ve středisku. Možná by bylo dobré se zamyslet nad pomocí s administrativou formou sdílených činnostních funkcí (např. účetní, revizní komise) a tím spojená metodická podpora pro odchovance – např. udržení je v klubu oldskautů, zapojení do činnosti, když nejsou stále v místě, ale občasné se vrací apod. ✕

JAROSLAV PETŘÍK – AUSTRALAN

Vedoucí střediska Modrý květ v Mníchovicích a zástupce vůdce Jesenické lesní školy. Je také členem Odboru pro bezpečný skauting, ve kterém rozvíjí kulturu sdílené chyby a odolnost v Junáku.

Chyba je kámoš

Učme se z chyb, vlastních i cizích

„Přestože bylo sucho, nechtěli jsme porušit tradici a vyslali jsme skauty do lesa k družinovým poradním ohňům. Rádcům jsme zdůraznili, aby udržovali nízký plamen, ale kluci na to moc nedbali. Plameny jsme uhasili, ale netušili jsme, že se oheň začne šířit lesní hrabankou a kořeny pod zemí. Druhý den z toho byl lesní požár, ke kterému byli povoláni hasiči. Hned jsme za nimi šli a ke všemu se přiznali, díky férovosti jsme dostali jen nízkou blokovou pokutu. O tom, že se oheň může nepozorovaně šířit pod zemí, jsme do té chvíle vůbec nevěděli. Bylo to pro nás důležité ponaučení.“

Tento příběh se objevil v dotazníku Sdílení skautských (skoro)průšvihů (viz [skaut.cz/podcast](https://www.skaut.cz/podcast)) a díky tomu si jej můžeš přečíst na stránkách Skautingu. Možná je informace o šíření požáru hrabankou nová i pro tebe a budeš nyní opatrnější při rozdělávání ohňů v přírodě (nejlepší je dodržovat zákonnou hranici 50 metrů od lesa). Možná o tomto riziku už víš, ale příběh ti třeba připomněl, že je třeba o něm říci i skautům a skautkám. Nebo je pro tebe inspirativní reakce oddílu – že otevřeně a férově přiznání ušetřilo správním orgánům hodiny vyšetřování a oddílu nemálo peněz. Ať tak, či onak, ve své činnosti můžeš stejnému riziku předcházet. Řčení o nepřenositelné zkušenosti tedy není tak docela pravdivé.

SDÍLEJ SVÉ (SKORO)PRŮŠVIHY

Každý občas udělá nějakou chybu, skauti a jejich vedoucí nejsou výjimkou. Při statisících schůzek, desetitisících výprav a tisících táborů ročně je statistickou nevyhnutelností, že se občas stane nějaký průšvih. Většinou se jedná o lehké zranění nebo drobné poškození majetku, přičemž situaci vyřešíme a jdeme dál. Někdy však dojde k vážnému úrazu nebo rozsáhlé škodě, což je příliš vysoká cena za jakoukoliv zkušenost.

Skautská výchovná metoda nás prvkem *učení se zkušeností* vede k dovednosti získávat ponaučení ze všeho konání – ať už se dílo zdaří, nebo nikoliv. Chyby a průšvihy jsou proto především příležitostmi k učení. Dosud se však učí každý oddíl zvláště, své zkušenosti si zpravidla nechává pro sebe. Za chyby se spíše stydíme a rozhodně nemáme chuť se s nimi chlubit. Je to přirozená reakce, kvůli které však marníme velkým potenciálem. Jiné oddíly mohou

dělat úplně stejné chyby, ačkoliv by stačilo umět překročit svůj stín a o svých chybách mluvit.

Proto vznikla stránka [prusvihy.skaut.cz](https://www.skaut.cz), na které najdeš dotazník ke sdílení skautských (skoro)průšvihů. Nečekej a rovnou ho vyzkoušej: vzpomeň si na svou nedávnou nebo nejpoučnější chybu a popiš ji. Může se jednat například o zranění, které vyžadovalo lékařské ošetření, o roztržené teepee kvůli bouřce, nebo třeba o zatoulaná vlčata kvůli nepozornosti vedoucích na výpravě. Nejčastější typy událostí najdeš na zmíněném webu, ale pokud nemáš jistotu, zda událost sdílet, vždy ji sdílej. Co se tobě může zdát jako malichernost, pro jiné může být důležitým poznatkem.

PROČ (SKORO)PRŮŠVIHY?

Ne každá chyba či nehoda skončí průšvihem. Často máme k průšvihům velmi blízko, ale nakonec se nic nestane. Ztracené děti se v pořádku najdou, zřícené teepee nikoho nezraní, neštovice se podchytí dřív, než se nakazí zbytek tábora. Událostem, kde chybělo jen málo a jen šťastnou souhrou okolností z nich nebyl malér, říkáme *skoroprůšvihy*. Děje se jich nesrovnatelně více než u dokonalejších průšvihů, které končí v nemocnici nebo u pojišťovny. Proto je jejich sdílení velmi cenné: mohou upozornit na rizika, která bychom jinak neodhalili. Sdílejte proto i své *skoroprůšvihy*.

POUČ SE Z CHYB DRUHÝCH

Odpovědi v dotazníku v Odboru pro bezpečný skauting průběžně vyhodnocujeme a vybíráme příklady nejčastějších nebo nejpoučnějších událostí (najdeš na webu). Můžeš si je rovnou přečíst. Ještě lepší ale je k tomu pozvat další vedoucí, nejlépe z celého střediska, okresu nebo kraje. Na nejbližším setkání uspořádej *Fórum sdílené chyby*: dvouhodinový program, na kterém účastníci analyzují reálné

(skoro)průšvihy ze skautské činnosti a formulují doporučení ke snížení rizik nebo k lepší připravenosti reagovat tam, kde riziko odstranit nelze, nebo je cíleně chceme zachovat. Záměrem celé věci totiž není absolutně bezpečný skauting, kde se nikdy nikomu nemůže nic stát – skauting bez dobrodružství by neplnil své poslání a nikoho by ne bavil. My přece chceme, aby se něco stalo! Něco velkého, zásadního, co chlapce a děvčata promění a udělá z nich skauty a skautky. Nesmíme se proto bát pouštět do dobrodružství, do velkých a opravdových dobrodružství. Díky zmapování a zpracování rizik to zvládneme lépe. Kdo umí jistit, troufne si lézt i na velkou skálu.

Na webu najdeš i celou metodiku k realizaci *Fóra sdílené chyby*. Je to ideální program i pro skautské kurzy, setkání vůdců a další vzdělávací akce, včetně těch celostátních (*Elixír*, *Helpdesk*). Nejlepší je, když účastníci pracují se svými vlastními průšvihy. To se dá dobře zařídit na skautských kurzech, kde můžete na úvodním víkendu účastníky vyzvat k vyplnění dotazníku. Do poznámky doplň jméno kurzu, pro který svůj průšvih vyplňuje, a na mailu prusvihy@skaut.cz si pak vyžádají export případů k přípravě svého *Fóra sdílené chyby*.

MAPUJEME RIZIKA VE SKAUTSKÉ ČINNOSTI

Kvalitnější vzdělání na skautských kurzech je ostatně jeden z očekávaných výstupů Sdílení skautských (skoro)průšvihů. „Jako lektori bezpečnosti moc dobře nevíme, jestli to, co vykládáme účastníkům našich kurzů, odráží realitu v oddílech. Zmapování rizik, se kterými se oddíly nejčastěji potýkají, je jedním z největších přínosů Sdílení skautských (skoro)průšvihů,“ říká garant OČK *Táboření a bezpečnost* Jakub Jasaň – Rogalo.

Data z dotazníku proto jednou za čas statisticky vyhodnotíme a identifikujeme nejčastější a nejzávažnější rizika, se kterými se v činnosti potýkáme. Lektori bezpečnosti pak mohou tyto informace využít k zacílení svých programů. Ovšem aby měla data nějakou vypovídající

hodnotu, je třeba jich mít dostatek. Úspěch celého snažení proto máš z velké části ve vlastních rukou: poděl se o své (skoro)průšvihy nyní i v budoucnu a na web skautských průšvihů upozorni i ostatní vedoucí a rádce.

POMOZ ROZVÍJET KULTURU SDÍLENÉ CHYBY V JUNÁKU

Nejsme první organizací, která se o něco podobného snaží. *Incident Reporting*, jak se sdílení průšvihů říká v zahraničí, využívá hned několik skautských organizací. V České republice má pokročilou kulturu sdílené chyby například *Prázdninová škola Lipnice* (dále jen *PŠL*), z jejíž metodiky do velké míry vycházíme. V *PŠL* je hlášení průšvihů standardní součástí závěrečných zpráv, které se zpracovávají z každého proběhlého kurzu. Jednou za rok se z hlášených nehod zpracovává bezpečnostní zpráva a klíčová doporučení jsou sestavena ve *Žluté knize*, která je klíčovým zdrojem pro řízení rizika na kurzech. Za léta používání může *PŠL* ukazovat měřitelné výsledky: identifikovaná rizika se daří podchytit a stejné nehody se zpravidla neopakují. A pokud ano, jsou na ně instruktoři i účastníci podstatně lépe připraveni.

Kultura sdílené chyby může Junáku přinést velký posun. Pokud se naučíme častěji otevřeně sdílet své průšvihy, místo abychom je tutlali a zametali pod koberec, stane se Junák učící se, zdravě sebevědomou organizací.

CO PRO TO MŮŽEŠ UDĚLAT TY?

- ✿ Sdílej své skautské (skoro)průšvihy. Ty dřívější už nyní, ty budoucí hned po jejich vyřešení.
- ✿ Uspořádej *Fórum sdílené chyby* na skautském kurzu, na setkání vedoucích okresu či kraje nebo třeba ve svém středisku.
- ✿ Šiř myšlenku kultury sdílené chyby ve svém oddílu, středisku, kurzu, na sociálních sítích a kdekoliv, kde působíš. Nasměřuj své skautské okolí na prusvihy.skaut.cz a podpoř je ve sdílení jejich (skoro)průšvihů. ✕

MONIKA ZÁRUBOVÁ – MÁŇA
Členka Odboru včlat
a světlušek, výchovná zpravodajka
na středisku a bývalá vedoucí
roje světlušek a benjamínků.

JAN SCHOVÁNEK – GROSS
Vedoucí koedukovaného oddílu
v Suchdole nad Odrou a vedoucí
Odboru včlat a světlušek.

Roveři a rangers ve smečkách a rojích

Roveři a rangers (RaR) tvoří důležitou součást smečky, roje či oddílu vodních včlat a žabiček. Jak je motivovat k práci pro oddíl a přitom jim dát dostatek prostoru pro jejich vlastní roverský program?

KDO JSOU ROVEŘI A RANGERS VE SMEČKÁCH A ROJÍCH

Mladší RaR jsou důležití pro plynulé fungování smeček a rojů. Postupně se zapojují do vedení, získávají zkušenosti a dochází díky nim k přirozené obměně vedoucích. Jejich hlavním úkolem bývá pomoc na schůzkách a výpravách, případně mohou být přímo vedoucími šestky. Důležitá je pro ně parta a vazby, které vznikly během jejich skautské cesty, a proto je velmi důležitý roverský kmen.

Roveři a rangers jsou stále výchovnou kategorií. Proto je důležité, aby měli možnost zažít roverský program v celé jeho šíři. Poznat rovering jim pomůže Kompas, jehož 10 aktivit je realizovatelných i při zapojení do oddílu včlat a světlušek. (viz rovernet.cz/roversky-program).

KDE BRÁT A NEKRÁST

Pro každou věkovou kategorii jsou důležité přestupy mezi jednotlivými věky a oddíly. RaR často prošli naší smečkou nebo rojem jako malí, ale za tu dobu si na své skautské cestě udělali řadu dalších vazeb. Může se tedy stát, že skautský oddíl v nich vidí svou budoucnost a chce, aby zůstali tam.

Na středisku by proto měly vzniknout dohody o přestupech mezi jednotlivými kategoriemi, tedy kolik členů

jsou schopny skautské oddíly a družiny v jednom roce vzít, a stejně tak dohoda o podpoře přestupu RaR.

Co to v praxi znamená? Skauti a skautky jsou ještě ve věku rádců informováni o tom, že mohou být aktivní i u jiného oddílu či jiné věkové kategorie. Zástupci oddílů s nimi mohou uspořádat setkání, na kterém jim přiblíží svoje fungování. Mohou dostat nabídku účastnit se schůzek a jiných akcí a zjistit, jaká je to s včlaty a světluškami radost, a navázat vazby s dalšími vedoucími. Nemělo by se však jednat o povinnost, nýbrž o nabídku vyzkoušet si něco nového. Nabídka může být součástí roverských projektů, z nichž si RaR budou vybírat. Ve spolupráci s vedením kmene je můžeme takto motivovat k dalšímu zapojení ve středisku, a to na stálo, nebo jednorázově. Mladší RaR mohou slyšet na kratší zapojení, starší si už třeba troufnou i na náročnější role přímo ve vedení smeček, rojů nebo oddílů.

Velkým přínosem je fungující roverský kmen, kde se RaR mohou setkávat a podnikat vlastní aktivity. V kmenech jsou společně se svými vrstevníky – s těmi, s nimiž prošli skautskou družinou, tudíž o ně nepřichází, stále s nimi zažívají dobrodružství, ale zároveň se mohou realizovat ve smečce a roji. Roverský kmen tak může usnadnit fungování RaR u mladších výchovných kategorií a vhodnými nástroji je v tom podporovat.

V tomto věku se objevuje i řada „navrátilců“, kteří dřív odešli z oddílu a nyní hledají cestu zpět. Často se vyplatí mít o těchto klucích a holkách napříč střediskem přehled a nechat jim otevřenou cestu pro návrat. Vrací se, protože opravdu chtějí, a jejich motivace je vyšší. Můžeme je zvat například na výpravy nebo na schůzky a postupně je zapojovat více.

Mezi mladšími RaR se mohou najít úplní nováčci, opět pak mají vyšší motivaci pro činnost, ale jejich zapojení je náročnější, protože je pro ně vše nové.

VYTVOŘENÍ DOHODY

Nabídka zapojení musí být jasně formulována, např.: *spoluvedení šestky světlušek ve spolupráci s dalším roverem, příprava programů na víkendové akce pro včlata, funkce zástupce vedoucí roje...*

Dále by zájemcům neměly chybět důležité informace, jako např. zda na to budou, nebo nebudou sami, jestli mají vedoucí už stanovené cíle tábora, výpravy či roku nebo také, na jak dlouho spolupráce bude, kolik času asi zabere příprava programu... K nastavení spolupráce nám může pomoci i dobrovolnická dohoda, viz bit.ly/dobrovolnicka-dohoda.

RaR plní výzvy a projekty. Výprava včlat a světlušek může být společným projektem v rámci roverského programu, výzva by zase mohla vypadat jako příprava a reflexe pěti schůzek. (viz rovernet.cz/projekty-a-vyzvy).

Pokud do vedení šestek hledáme RaR, kteří by byli schopni celý rok připravovat program, musíme zjistit, jaká je jejich motivace a podpořit ji. Tou může být i to, že šestku povedou ve dvou nebo více lidech, takže příprava programu nebude tolik náročná. Vedení roje, smečky nebo oddílu

může nabídnout kvalitně zpracovaný plán činnosti, případně RaR zapojit do jeho přípravy.

Roveři a rangers budou mít jistě i hromadu svých nápadů na program, které budou chtít zrealizovat. Mnozí z nich v dětství včlaty, světluškami nebo žabičkami byli a mohou vyzkoušet program, který sami zažili.

Konkrétní nabídka pro RaR může vypadat nějak takto:
Staň se na rok vedoucím šestky včlat
Nabízíme vedení zelené šestky včlat pro 2–3 rovery nebo rangers ve věku 16+.

V šestce je aktuálně 8 včlat od 7 do 10 let. Schůzky máme každý čtvrtek od 15:30 do 17:30. Vedení šestky bude na jeden rok, od září do června, delší zapojení po domluvě. Příprava schůzky ti zabere asi hodinu týdně. Vedení smečky má připravené osvědčené programy na schůzky, ale budeš mít prostor i pro své nápady. Každý rok připravujeme podrobný roční plán činnosti, do jehož plánování se budeš moci zapojit. Víkendové akce smečky máme rozděleny mezi zkušenější vedoucí, tvá účast je vítaná. Pokud máš zájem nebo dotaz, ozvi se nám do konce května.

Bohužel se někdy může stát, že i když byla spolupráce na začátku jasně definovaná a všechny strany se dohodly na podmínkách, nakonec to nedopadne. Tohle nesmí vedení odradit. Zeptejte se RaR, co by jim pomohlo k zapojení. Možná stačí jen pár změn v nabídce spolupráce. V případě, že RaR chystají program na dvouhodinovou schůzku pro svou šestku, stráví její přípravou a realizací minimálně 3 hodiny týdně, což je dost času. Jakákoliv podpora a ulehčení může být motivační. Nebojte se také oslovovat přímo konkrétní RaR, pokud víte, že jsou schopní a mají k včlatům, světluškam nebo žabičkám blízko, případně že sami byli členy smečky včlat, roje světlušek nebo oddílů žabiček.

PODPORA JE ZÁKLAD

Mějme na paměti, že o všechny vedoucí je třeba pečovat a v roji či smečce vytvářet otevřenou atmosféru. Základem jsou dobře nastavené dohody a pravidla, ale také pochopení pro potřeby ostatních. Hlavně u nových členů vedení si častěji ověřujeme, že obě strany mají, co potřebují. Aby všichni cítili větší zodpovědnost za roj nebo smečku, je vhodné společné plánování, aby byl společný i výsledek.

Důležitá je zpětná vazba, a to nejen kvůli zajištění kvality programu, ale také pro motivaci, zlepšování i uvědomění si, co vše jsem se naučil/a. V rojích a smečkách by mělo být zvykem, že si vedoucí po schůzce program navzájem zhodnotí (ať už to jsou mladí RaR nebo zkušenější vedoucí).

Vždy by měl být prostor pro připomínky, návrhy na zlepšení i nápady na nové cesty, a to i ze strany RaR.

V neposlední řadě je důležité vzdělávání – účast na akcích pro vedoucí včlat, světlušek a žabiček (např. Poradní skála či Elixír), na vzdělávacích akcích nebo uspořádání přednášky či workshopu z nabízených programů Odboru včlat a světlušek (viz Vzdělávání na klíč, bit.ly/vzdelavani-na-klic). To vše jednak zvyšuje kvalitu programu a jednak také podporuje motivaci. Vyzkoušet můžete i pravidelné setkání vedoucích vašeho oddílu nad metodikou. Třeba jednou měsíčně se potkáte a uděláte schůzku, zaměříte se na jednu oblast (idea, stezky, ...) a sypete nápady, jak s ní pracovat, nebo si něco zahrajete.

A ať už je příprava programu brnkačka, nebo zabere několik hodin, nezapomínejte RaR pravidelně děkovat, třeba jen za ten čas, který tomu věnovali.

Podporujte RaR i v plnění roverského programu. Můžete se stát patronem či patronkou a provést je nejen ve vedení včlat a světlušek, ale také cestou rovingu. Jak na to viz bit.ly/RaR-pruvodci.

PARTA, PARTA A ZASE PARTA

Pro dlouhodobé fungování u roje nebo smečky je kromě smysluplného programu a radosti dětí zásadní i potřeba být s lidmi, které mám rád/a. RaR a celé vedení potřebuje společně něco zažít i mimo klasický program oddílu – vyrazit společně na puťák, na vodu, do divadla nebo do čajovny. Každý z RaR by měl mít možnost, kromě přípravy programu pro druhé, zažít i něco pro sebe.

Hlavním úkolem pro mladší roverský věk je putování a plnění výzev a projektů. Pro starší roverský věk je to vedení a provázení. Propojte tyto hlavní úkoly a plňte společně výzvy a projekty, putujte přírodou, vyražte na Obrok, Miquick či jiné roverské akce. Zařijete roving i stmelíte partu vedení oddílu. ✖

TEREZA ČAJKOVÁ

Zabývá se inovativními přístupy ke vzdělávání. Pracovala v řadě českých i mezinárodních vzdělávacích projektů, spolupracuje s univerzitami v ČR a Kanadě.

Autobus jako nástroj sebereflexe

V každém z nás jede celý autobus – jak pozornost věnovaná naší vnitřní složitosti může podpořit naši kapacitu se vyrovnávat se složitostí vnějšího světa?

Práce kolektivu *Gesturing Towards Decolonial Futures (GTDF)*, odkazující svým názvem ke směřování k dekoloniálním budoucnostem, zve vyučující a studující k tomu, aby se odvažovali zkoumat obtížná globální témata více do hloubky a zároveň pečovali o vzájemné vztahy. Tento pedagogický a vědecký kolektiv dlouhodobě výchovně pracuje s mnohdy emocionálně velmi vypjatými tématy. Věnuje se proto vývoji nástrojů umožňujících mapovat a lépe navigovat složitost myšlenek, pocitů a afektivních reakcí, které se vynořují v situacích, když jsme v procesu učení konfrontováni s tématem, které není jednoduché. Jejich cílem je podpořit procesy skupinových konverzací o náročných myšlenkách tak, aby mohly probíhat v upřímnějším a střízlivějším duchu a uchovávat integritu vztahů navzdory tomu, že obsah konverzace možná vyvolává silné emoce.

Poznatky plynoucí z výzkumu a pedagogických experimentů kolektivu naznačují, že schopnost nezjednodušovat a nepopírat složitost a paradoxy světa kolem nás úzce souvisí s naší schopností vnímat složitost a paradoxy v sobě samých.

Když zaznamenáme rušivý podnět, zaplaví nás množství myšlenek, pocitů a afektivních reakcí (afekt bývá krátkodobá, ale silná a prudká emoční reakce). Ty mohou být protichůdné a odehrávat se v našem těle, myslí i srdci současně. Vnímání rozmanitosti dějů probíhajících v nás samotných může podpořit naši schopnost čelit složitým problémům a řešit je, aniž bychom je přitom popírali nebo zjednodušovali jejich podstatu. To však může vyžadovat, abychom se otevřeli perspektivě, která nám může znít zprvu nezvykle.

Kolektiv *GTDF* ve své analýze vychází z toho, že většina z nás byla vychována podle zavedených norem a pravidel moderních západních společností tak, abychom vnímali sami sebe jako soudržné, jednolité a nezávislé jednotlivce, u nichž se předpokládá, že vědí, kým jsou. Během života se učíme, že ocenění od společnosti dostáváme, když vystavujeme svou ucelenost jednotlivce. Cokoliv se z této dokonalé ucelenosti vychyluje, je hodnoceno jako nevyspělé/nezdravé.

Jedním z vedlejších důsledků této logiky je chybějící jazyk, kterým bychom mohli mluvit o tom, co v sobě pociťujeme jako paradoxní, rozporuplné, nejednoznačné, rozmanité či nedefinovatelné. Dalším a pravděpodobně ještě škodlivějším důsledkem je známý fenomén psychologické projekce, obranného mechanismu, v němž se naše ego brání nevědomým podnětům tím, že popírá jejich existenci v nás a připisuje je druhým. Například v situaci, když při práci se skupinou máme pocit, že nás někdo rozčiluje, irituje či dráždí bez zjevného důvodu.

Pokud je naší strategií pevně se držet těch ucelených částí našeho já, o kterých věříme, že je druhí přijmou, tento princip nás nutí automaticky potlačovat zbytek. Ovšem to, co v sobě potlačujeme, neboť z toho nemáme dobrý pocit, může mít tendenci se k nám znovu vracet v podobě negativní projekce na lidi v našem okolí. Když si do druhých promítáme koliv, co sami v sobě nechceme přijmout, nebo se s tím vnitřně pereme, vzniká riziko, že se to projeví v našem chování k dané osobě či skupině. Třeba tím, že se to s nimi pokoušíme „řešit“ jako jejich problém, a to může samozřejmě přinášet neblahé následky.

AUTOBUS

Smyslem tohoto nástroje je nabídnout širší a inkluzivnější pohled na to, jak široký je rozsah věcí, které si v libovolný okamžik můžeme myslet nebo cítit a prožívat.

JAK TO FUNGUJE?

Představme si všechny v místnosti jako autobusy plné cestujících různého věku. V každém autobusu je řidič, cestující shromáždění vepředu, uprostřed a vzadu. V našem vlastním autobuse jsou cestující, které známe, a cestující, které neznáme. V blízkosti řidiče bývají cestující, které známe nejlépe. Mohou na sebe strhávat naši pozornost. Uprostřed bývají cestující, které známe méně. A vzadu mohou být ti, které ani neznáme, možná se nám s nimi nechce jednat, anebo se tam před naší pozorností ukrývají.

Řidič a cestující jsou ztělesněním všech našich životních zkušeností a v autobuse najdeme vše, co kdy mělo a má vliv na naši definici sebe sama. Jsou zde události z našeho dětství, nezpracovaná traumata, naši rodiče, nám významní blízcí.

Záměrem prvního kroku práce s touto metodou je naučit se pozorovat cestující ve vlastním autobuse, aniž bychom je hodnotili či odsuzovali. Optimální je zaměřit se na jejich reakce poté, co určitý podnět vyvolal naši živou vnitřní reakci.

Můžeme si zakreslit svůj autobus se zaměřením na cestující, kteří přitahují naši pozornost. Podobně jako v komiksu můžeme pomocí bubliny řeči zaznamenat, co kdo říká, pomocí bubliny myšlenek zkusme zakreslit, co si kdo myslí (a proč), bublinou vycházející ze srdce zachyťme, jaké to doprovází pocity a očekávání (např. naděje, sympatie, obavy a úzkosti).

Zkusme si všimnout detailů, například jaká je životní fáze či podoba cestujících; zda jejich reakce vycházejí z traumatické zkušenosti; jaká je jejich úroveň tolerance vůči nejistotě. Věnujme také pozornost vlastnímu vztahu k této činnosti: máme obavy, zda přesně plníme pokyny, přizpůsobujeme se úkolu, jsme zodpovědní, bráníme se? Neexistuje zde žádné správné nebo špatné řešení, pouze pozorujeme.

Do této chvíle aktivita probíhá jako individuální kontemplace. A tou může i zůstat, pokud ji používáme jako nástroj pro vlastní introspekci.

Při činnosti ve více lidech se práce s autobusem obvykle uplatňuje pro reflexi aktuálního dění nebo tématu, které je ve skupině živé. Pokud s autobusem pracujeme ve skupině, je podstatné zdůraznit, že v této aktivitě nejde o sdílení podrobností o tom, co se přesně děje v autobuse nebo při procesu pozorování. Cílem je spíše uvědomit si, co jsme se během tohoto dění o sobě naučili.

Poté se můžeme vrátit do skupiny a sdílet:

1. jednu věc, která nás během aktivity překvapila;
2. současný stav našeho autobusu – zda je v něm vše v pořádku, nebo se proběhlé dění zpracovává, či zda něco „hoří“ a bylo by to třeba vyjádřit nebo jinak ventilovat.

Pomůže nám to najít cestující, kteří potřebují péči. Někteří z nich možná uvnitř autobusu křičí nebo chtějí být vyslechnuti, aby vyjádřili, co cítí.

Takový moment může být pro skupinu výzvou k souhlasu s neodsuzujícím nasloucháním něčemu, s čím se možná (v rámci svého autobusu) zcela neztotožňuje, ale co je třeba vyjádřit. Je vhodné ověřit si ve skupině, zda ostatním nevadí, že možná budou naslouchat něčemu potenciálně náročnému, a odsouhlasit si neodsuzování. Ti, kteří cítí, že by pro ně dané téma v danou chvíli nemuselo být z jakéhokoliv důvodu vhodné či bezpečné, se mohou rozhodnout prostor na chvíli opustit.

PŘÍNOSY AUTOBUSU

Metodologie autobusu nám může poskytnout jazyk k vyjádření složitých a konfliktních myšlenek a pocitů. Umožňuje nám vyjádřit vlastní pocit, postoj nebo myšlenku bez toho, aby nás definovala. Tím autobus napomáhá držet se diskuze ke konkrétním příspěvkům, které zaznívají, aniž

bychom je vztahovali k těm, kdo je pronášejí, a na základě toho je hodnotili.

Například místo: „Myslím si, že...“ nebo „Cítím, že...“ vede tato metafora ke sdělení: „V mém autobusu je cestující, který říká, že...“ nebo „V mém autobusu probíhá debata o tom, zda...“. Povšimneme-li si bližších charakteristik našich cestujících, může nám to lépe osvětlit, kteří z nich jsou aktivní a proč. Taková analýza může přinést vhledy typu: „Rozzurený teenager uvnitř mne chce...“ nebo „Přísný učitel uvnitř mne cítí, že...“.

Metafora autobusu pomáhá udržovat vzdálenost mezi námi a našimi cestujícími. Díky tomu nám umožňuje vyjádřit i pocity a obavy, které bychom jinak spíš nechtěli sdílet, ať už kvůli pocitu studu, viny, nebo z jiného důvodu. Pro práci s aktivitou je zároveň podstatné zdůraznit, že k ničemu z toho, co pozorujeme v autobuse, nebo k tomu, co vyjadřují cestující, se nikterak neupínáme.

Podle zkušeností kolektivu *GTDF* tato metodika není pouze nástrojem k budování větší kapacity pro kritickou sebereflexi. Metodiku lze využít při práci s různými skupinami, aby bylo možné vést obtížné rozhovory a budovat výdrž k řešení nesouladu. Může snížit kolektivní úzkost a proměnit konflikty v přínosné zkušenosti.

Podle toho, jak je metodika používána, tedy může podpořit jednotlivce a skupiny při zkoumání, jak:

- vnímat sám sebe a své prožívání jiným způsobem;
- čelit paradoxům, rozporům, složitostem a rozmanitostem, které jsou součástí nás samotných, a vyrovnávat se s nimi;
- budovat kapacitu k produktivnímu nakládání s nesouhlasem, konflikty, nepohodlím, složitostmi a rozporuplnostmi;
- snižovat kolektivní úzkosti a transformovat konflikty do přínosných zkušeností.

INFORMAČNÍ ZDROJE:

Sharon Stein et al. – Methodologies for gesturing towards decolonial futures x

LENKA ZAVADILOVÁ – LEŇA ALIGÁTORKA
 Výchovná zpravodajka
 Olomouckého kraje.

A co děti? Nemá je kdo vést!

Oddíly v mém kraji nemohou přibírat další světlušky a vlčata, protože je nemá kdo vést. Smečky a roje se proto spojují s oddíly skautů a skautek. Naše rovery to s malými dětmi ale nebaví – chtějí zůstat u svého oddílu nebo v roverském kmeni.

Téma jsme probírali na únorové výchovné poradně a pojmenovali několik možných řešení.

Připoj se i ty na příští výchovnou poradnu: vždy první středu v měsíci od 20.00 přes odkaz bit.ly/vychovnaporadna.

CO KDYŽ SE NAŠI ROVEŘI A RANGERS NA VEDENÍ VLČAT A SVĚTLUŠEK NEHODÍ?

Svěřit vedení vlčat či světlušek mladým roverům se může jevit jako nutnost, pokud máte nedostatek dospělých vedoucích. A tak s červenou šňůrkou dostává rover ještě šestku rarachů. Ne každý je ale v patnácti připraven vychovávat malé děti ve skautském duchu a s respektem k jejich potřebám. Zaděláváme si tak na vyhořelé rovery a nekvalitní program pro vlčata a světlušky.

KDE VZÍT VYZRÁLEHO VEDOUcíHO, KDYŽ JE NÁS TAK MÁLO?

Je spousta skvěle fungujících oddílů s mladšími pomocníky, mají však podporu zkušených vedoucích. Pokud jich máte nedostatek, oslovte dospělé členy střediska nebo rodiče. Někteří možná skautovali zamlada a další dospělí nováčci přinesou do oddílu energii a životní zkušenosti. Pokud jste z univerzitního města, zalovte mezi studenty, zejména pedagogických fakult.

CO KDYŽ NOVÍ VEDOUcí NEPŘICHÁZÍ?

Činnost přizpůsobte dojíždění vedoucích ze škol. Patřičné schůzky nejsou neobvyklé. Mluvte s vedoucími o jejich motivaci, uzavřete dobrovolnickou dohodu, která pomůže sladit očekávání a potřeby. Pokud jsou demotivovaní, nenuťte je k setrvání v roli. Řešením může být i sloučení s jiným oddílem.

SLOUČILI JSME VLČATA A SKAUTY DO JEDNOHO ODDÍLU. CO DÁL?

Snažte se na schůzkách o oddělený program podle věkových kategorií. Na výpravách a táborech naopak vytvářejte věkově smíšené skupiny, kde budou mít starší příležitost předávat zkušenosti mladším. Případně přezíravé chování skautů vůči vlčatům podchyťte v zárodku a podporujte budování pospolitosti bez ohledu na věk. ✘

Jsou důvtipné, inteligentní, komunikují a propojují se spolu na obrovské vzdálenosti, rozkládají i stavějí, mizí a zase se objevují, přizpůsobují se a proměňují, přžívají bez ničeho, nepříteli se brání mírumilovnými způsoby, léčí sebe i druhé, jsou krásné, rozmanité a tajuplné (jak málo o nich víme!). Houby! V tomto zpravodajství ze světa hub se dozvíte vše, o čem jste ani nesnili, a zjistíte, že my lidé jsme zralí na zásadní proměnu. *Veźměme si příklad z hub!*

PUBLIKOVANÉ NOVINKY KNIŽNÍ BESTSELLERY

a máme toho mnohem víc

169 Kč

295 Kč

60 Kč

459 Kč

SKAUT

junshop.cz

Spojili jsme síly!

Nabídku obou skautských obchodů teď najdeš na junshop.cz.

PŘIPRAV SE NA LETOŠNÍ DOBRODRUŽSTVÍ

Vybíráme si jen produkty,
na které se můžeme
100% spolehnout

Vybavení důkladně
testujeme

Točíme videa,
píšeme recenze

Produkty, které splní
naše očekávání
zařadíme do regálů
našich obchodů
a eshopu

Ve vlastních dílnách
vyrábíme batohy, nože
a další vybavení do přírody

BUSHCRAFTportal.cz
mrkni a zjisti co vše spojuje
BUSHCRAFT & SKAUTING

SKAUTSKÁ
SLEVA

10%

S KÓDEM

SKAUT10

